

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HAYVAN BESLEME VE BESLENME HASTALIKLARI ANABİLİM DALI

**KEDİ VE KÖPEKLERİN BAKIM VE BESLENMESİ İLE
BESLENMEYE BAĞLI BAZI PROBLEMLER VE DAVRANIŞLAR
ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

DOKTORA TEZİ

Kübra OĞUZ

Danışman

Doç. Dr. Dilek AKSU ELMALI

Prof. Dr. Taylan AKSU

HATAY - 2016

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HAYVAN BESLEME VE BESLENME HASTALIKLARI ANABİLİM DALI

**KEDİ VE KÖPEKLERİN BAKIM VE BESLENMESİ İLE
BESLENMEYE BAĞLI BAZI PROBLEMLER VE DAVRANIŞLAR
ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

DOKTORA TEZİ
Kübra OĞUZ

Danışman

Doç. Dr. Dilek AKSU ELMALI

Prof. Dr. Taylan AKSU

HATAY - 2016

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HAYVAN BESLEME VE BESLENME HASTALIKLARI ANABİLİM DALI

**KEDİ VE KÖPEKLERİN BAKIM VE BESLENMESİ İLE
BESLENMEYE BAĞLI BAZI PROBLEMLER VE DAVRANIŞLAR
ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

Doktora Tezi

Kübra OĞUZ

Bu tez aşağıda isimleri yazılı tez jürisi tarafından 23/09/2016 günü sözlü olarak yapılan tez savunma sınavında oyçokluğu / oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tez Jürisi: Jüri Başkanı: Prof. Dr. Taylan AKSU

Üye: Prof. Dr. Mehmet GÜL

Üye: Doç. Dr. Akın YAKAN

Üye: Doç. Dr. Dilek AKSU ELMALI

Üye: Yrd. Doç. Dr. Asuman DURU

Üye: Yrd. Doç. Dr. Cafer Tayyar ATEŞ

Üye: Yrd. Doç. Dr. Bülent ÖZSOY

Bu tez, Enstitümüz Hayvan Besleme ve Beslenme Hastalıkları Anabilim Dalında hazırlanmıştır.

.../.../2016

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Doktora eğitimimin ders ve tez dönemlerinde, bilgi ve deneyimi ile bana yol gösteren ve hayvan besleme alanında donanımına büyük katkılar sağlayan, danıŐmanlarım Prof. Dr. Taylan AKSU ve Doç. Dr. Dilek AKSU ELMALI'ya, tez aŐamasında istatistik çalıŐmalarına ıŐık tutacak materyalin hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen Mersin niversitesi ğretim yeleri Prof. Dr. nsal YETİM, Prof.Dr. Nalan YETİM'e, istatistik hesaplamaların yapılmasında katkı sağlayan, Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi Zootekni Anabilim Dalı ğretim yesi Yrd. Doç. Dr. Cafer Tayyar ATEŞ'e, tez yazım aŐamasında destek sağlayan Prof. Dr. Fikret KARACA, Doç. Dr. Akın YAKAN, Yrd. Doç. Dr. Bülent ÖZSOY'a ve özellikle bu tez çalıŐmasının bulgularını elde edebilmeme olanak sağlayan pet hayvanı besleyen veya birlikte yaşayan sahiplerine teşekkür ederim.

Ayrıca, çalıŐmalarım sırasında maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen eŐim ve aileme teŐekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
Kabul ve onay	II
TEŞEKKÜR	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÇİZELGELER DİZİNİ	VI
ÖZET	VII
ABSTRACT	IX
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2. 1. Kedilerin Beslenmesi	3
2. 1. 1. Kedilerde Besin Madde Gereksinimleri	4
2. 1. 1. 1. Kedilerde Su İhtiyacı	4
2. 1. 1. 2. Kedilerde Protein İhtiyacı	5
2. 1. 1. 3. Kedilerde Yağ İhtiyacı	6
2. 1. 1. 4. Kedilerde Karbonhidrat İhtiyacı	7
2. 1. 1. 5. Kedilerde Enerji İhtiyacı	8
2. 1. 1. 6. Kedilerde Vitamin İhtiyacı	9
2. 1. 1. 7. Kedilerde Mineral İhtiyacı	9
2. 1. 2. Yavru Kedilerin Beslenmesi	9
2. 1. 3. Gebe Kedilerin Beslenmesi	10
2. 1. 4. Laktasyondaki Kedilerin Beslenmesi	10
2. 2. Köpeklerin Beslenmesi	11
2. 2. 1. Köpeklerin Besin Madde Gereksinimleri	11
2. 2. 1. 1. Köpeklerde Su İhtiyacı	11
2. 2. 1. 2. Köpeklerde Protein İhtiyacı	11
2. 2. 1. 3. Köpeklerde Yağ İhtiyacı	12
2. 2. 1. 4. Köpeklerde Karbonhidrat İhtiyacı	13
2. 2. 1. 5. Köpeklerde Enerji İhtiyacı	13
2. 2. 1. 6. Köpeklerde Vitamin İhtiyacı	14
2. 2. 1. 7. Köpeklerde Mineral İhtiyacı	14
2. 2. 2. Yavru Köpeklerin Beslenmesi	14
2. 2. 3. Gebe Köpeklerin Beslenmesi	14
2. 2. 4. Laktasyondaki Köpeklerin Beslenmesi	15
3. GEREÇ VE YÖNTEM	16
3. 1. Gereç	16
3. 1. 1. Anket Soruları	16
3. 2. Yöntem	16
3. 2. 1. Verilerin Toplanması	16
3. 2. 2. Veri Toplama Aracı	17
3. 2. 3. Verilerin Analizi	17
4. BULGULAR	18
4. 1 Kedi Sahiplerinden Elde Edilen Bulgular	18
4. 1. 1. Kedi Sahiplerinin Sosyokültürel ve Ekonomik Özellikleri	18

4. 1. 2. Kedi Sahiplenmeyi Etkileyen Faktörler	20
4. 1. 3. Kedilerin Beslenmesi	22
4. 1. 4. Kedilerin Sağlık Durumu	27
4. 1. 5. Kedi ile Bir Arada Yaşama Memnuniyetinin Belirlemesi	30
4. 2. Köpek Sahiplerinden Elde Edilen Bulgular	32
4. 2. 1. Köpek Sahiplerinin Sosyokültürel ve Ekonomik Özellikleri	33
4. 2. 2. Köpek Sahiplenmeyi Etkileyen Faktörler	35
4. 2. 3. Köpeklerin Beslenmesi	37
4. 2. 4. Köpeklerin Sağlık Durumu	42
4. 2. 5. Köpek ile Bir Arada Yaşama Memnuniyetinin Belirlenmesi	45
5. TARTIŞMA	47
5. 1. Kedi ve Köpek Sahiplerinin Sosyokültürel ve Ekonomik Özellikleri	47
5. 2. Kedi ve Köpek Sahiplenmeyi Etkileyen Faktörler	47
5. 3. Kedi - Köpeklerin Beslenmesi ve Bazı Semptomlar Üzerine Etkisi	49
5. 4. Kedi ve Köpeklerden Sahiplerinin Memnuniyeti	51
6. SONUÇ	53
7. KAYNAKLAR	54
EKLER	57
ÖZGEÇMİŞ	63

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 2. 1. 1. Bazı proteinlerin biyolojik değeri, %	5
Çizelge 2. 1. 2. Kedi diyetlerinin içermesi gereken protein miktarı, %	6
Çizelge 2. 1. 3. Pet Yemlerinde lif kaynakları	8
Çizelge 2. 1. 4. Kedilerde günlük enerji gereksinimleri, kcalME	8
Çizelge 2. 2. 1. Köpek diyetlerinde bulunması gereken protein oranları, %	12
Çizelge 2. 2. 2. Köpeklerde günlük enerji gereksinimleri, kcalME	13
Çizelge 4. 1. 1. Kedi ırk ve cinsiyetlerine göre canlı ağırlıkları	18
Çizelge 4. 1. 1. 1. Kedi sahiplerinin sosyokültürel ve ekonomik özellikleri	19
Çizelge 4. 1. 2. 1. Kedi sahiplenmeyi etkileyen faktörler – 1	21
Çizelge 4. 1. 2. 2. Kedi sahiplenmeyi etkileyen faktörler – 2	22
Çizelge 4. 1. 3. 1. Kedilerin beslenmesi – 1	23
Çizelge 4. 1. 3. 2. Kedilerin beslenmesi – 2	24
Çizelge 4. 1. 3. 3. Kedilerin beslenmesi – 3	25
Çizelge 4. 1. 3. 4. Kedi ile sahibi arasındaki ilişki	26
Çizelge 4. 1. 4. 1. Kedilerde deri probleminin beslenme ile ilişkisi	27
Çizelge 4. 1. 4. 2. Kedilerde deri probleminin cinsiyet ile ilişkisi	28
Çizelge 4. 1. 4. 3. Kedilerde beslenme şeklinin ağız kokusu ile ilişkisi	28
Çizelge 4. 1. 4. 4. Kedilerde idrarda zorlanmanın cinsiyet ile ilişkisi	28
Çizelge 4. 1. 4. 5. Kedilerin sağlık durumu – 1	29
Çizelge 4. 1. 4. 6. Kedilerin sağlık durumu – 2	30
Çizelge 4. 1. 5. 1. Kedi ile bir arada yaşama memnuniyetinin belirlenmesi – 1	31
Çizelge 4. 1. 5. 2. Kedi ile bir arada yaşama memnuniyetinin belirlenmesi – 2	31
Çizelge 4. 2. 1. Köpek ırk ve cinsiyetlerine göre canlı ağırlıkları	31
Çizelge 4. 2. 2. Köpek ırk ve cinsiyetlerine göre canlı ağırlıkları – Devamı -	32
Çizelge 4. 2. 1. 1. Köpek sahiplerinin sosyokültürel ve ekonomik özellikleri	33
Çizelge 4. 2. 2. 1. Köpek sahiplenmeyi etkileyen faktörler – 1	35
Çizelge 4. 2. 2. 2. Köpek sahiplenmeyi etkileyen faktörler – 2	36
Çizelge 4. 2. 3. 1. Köpeklerin beslenmesi – 1	37
Çizelge 4. 2. 3. 2. Köpeklerin beslenmesi – 2	38
Çizelge 4. 2. 3. 3. Köpeklerin beslenmesi – 3	39
Çizelge 4. 2. 3. 4. Köpek ile sahibi arasındaki ilişki	40
Çizelge 4. 2. 4. 1. Köpeklerde deri probleminin beslenme ile ilişkisi	42
Çizelge 4. 2. 4. 2. Köpeklerde deri probleminin cinsiyet ile ilişkisi	43
Çizelge 4. 2. 4. 3. Köpeklerde beslenme şeklinin ağız kokusu ile ilişkisi	43
Çizelge 4. 2. 4. 4. Köpeklerde idrarda zorlanmanın cinsiyet ile ilişkisi	43
Çizelge 4. 2. 4. 5. Köpeklerin sağlık durumu – 1	44
Çizelge 4. 2. 4. 6. Köpeklerin sağlık durumu – 2	45
Çizelge 4. 2. 5. 1. Köpek ile bir arada yaşama memnuniyetinin belirlenmesi – 1	46
Çizelge 4. 2. 5. 2. Köpek ile bir arada yaşama memnuniyetinin belirlenmesi – 2	46

ÖZET

Kedi ve Köpeklerin Bakım ve Beslenmesi ile Beslenmeye Bağlı Bazı Problemler ve Davranışlar Arasındaki İlişkiler

Bu çalışmada, 84 kedi, 155 köpek sahibi ile yüz yüze yapılan görüşme sonucunda elde edilen anket verileri kullanıldı. Kedilerde 7, köpeklerde ise 14 ırk üzerinden veriler elde edildi. Elde edilen sonuçların sıklık ve yüzdeleri belirlendi.

Anket sonuçlarına göre hayvan sahipleri, kedi ve köpek sahiplenmede büyük oranda ırkın fiziksel özelliklerini (sırasıyla %87.50; %73.40), davranışsal özelliklerden ise sevimli olmasını (sırasıyla %62.16; %58.76) ve aile sevgisini (sırasıyla %69.05; %59.87) baz aldıklarını ifade etmektedir. Kedi ve köpek sahiplerinin çoğunluğunun daha önceden kedi veya köpek sahiplenmemiş oldukları (sırasıyla %59.52; %54.19) belirlendi.

Kedilerin diyetinde daha çok hazır mama (%47.62) kullanılırken, köpeklerde hazır mamaya ilaveten ev yemekleri kullanıldığı (%51.61) tespit edildi. Yine kedilere %78.18 kemiksiz tavuk ve/veya sığır eti verilirken, köpeklere aksine %59.69 kemikli et verildiği belirlendi.

Kedilerin %15.85'inde, köpeklerin 16.77'sinde deri problemleri olup, beslemenin deri problemleri üzerine etkisinin önemli olduğu (sırasıyla $P<0.05$; $P<0.01$), yine kedilerin %16.87'sinde, köpeklerin ise %17.42'sinde ağız kokusuna rastlanıldığı, beslemenin ağız kokusu üzerine etkisinin önemli olduğu (sırasıyla $P<0.05$; $P<0.001$) tespit edildi. Kedi ve köpeklerin diyetlerinde ev yemekleri bulunduğu ağız kokusuna daha fazla rastlandığı belirlendi.

Sonuç olarak, pet hayvanı sahipleri için ulaşabilecekleri kaynak sayısının artırılması gerektiği, pet hayvanları için pet otellerin yaygınlaştırılmasının daha yararlı olacağı ve doğru besleme ile açığa çıkabilecek problemlerin azaltılabileceği kanısına varıldı.

Anahtar Kelimeler: Kedi, Köpek, Besleme, Diyet, Deri problemleri

ABSTRACT

The relationships between diet-related problems and their behaviours with care and feeding of cats and dogs

In this study, 84 cat owners and 155 dog owners were used to obtain data on the relationship between nutrition and behaviour related problems in both species. To complete this examination, 7 different cat breeds and 14 dog breeds were used. The results in frequency and percent are described below.

According to the study, pet owners when claiming cat and dog, pay attention physical properties of breed (cat 87.5%; dog 73.40%), cute (cat 62.16%, dog 58.76%) and family love (cat 69.05%, dog 59.87%) of behaviour properties. Most of pet owners they haven't been before cat and dog (cat 59.52% dog 54.19%).

More prepared food was given to the cats (47.62%) and dogs were given prepared in addition to home-cooked food using (51.61%). Cats (78.18%) were fed boneless chicken breast and / or beef, unlike dogs which ate 59.69% boned meats.

In 15.85% of cats and 16.77% of the dogs with skin problems studied, feeding was found to have an important effect on the issue (respectively $P < 0.05$; $P < 0.01$). Diet was also identified as having an important outcome regarding halitosis (cat $P < 0.05$; dog $P < 0.001$) in both species (cat 16.87%; dog 17.42%). A home-cooked food diet has found to be the most effective against bad breath.

It can be concluded that diet reduces the problems in pets. Pet owners and pet hotels should ensure that they can access the right foods to reduce skin and breathe issues.

Keywords: Cat, Dog, Feeding, Diet, Skin problems

1. GİRİŞ

Artan dünya nüfusuyla birlikte artan şehirleşme hızı şehirde yaşayan insanların doğaya ve hayvanlara olan özlemlerini de beraberinde getirmiştir. Günümüzde, özellikle büyük şehirlerde yaşayan insanların sosyal zamanlarında pet hayvanlarının önemli bir yer almaya başladığı görülmektedir.

Günümüzde pet hayvanlarından en çok kedi ve köpeklerin sahiplenildiği görülmektedir. Nitekim, kedilerin evcilleştirmelerine MÖ. 3000 yılında başlandığı ve MÖ. 1600 yılından itibaren tamamen evcilleştirildiği bildirilmektedir (Odabaşoğlu 2000). Köpeklerin ise evcilleştirilen ilk hayvan olarak bilindiği ve evcilleştirilmesinin MÖ. 15 000 yılına kadar uzadığı ifade edilmektedir (Yılmaz 2003).

Köy hayatından uzaklaşılması ve büyük aile kavramının azalması arkadaş, dost ve bazen de çocuklarının duygusal-fiziksel gelişimine katkıda bulduklarını düşündükleri pet hayvanları sahiplenilmesini yaygınlaştırmıştır. Teknolojinin hızla büyümesi duygusal gelişimde hayvan sevgisinin yerini de artırmıştır. Nitekim yapılan araştırmalarda (Karayağız Muslu ve Conk 2011, McConnell ve ark. 2011, Allen ve ark. 2002, Vidovic ve ark. 1999, Özkul 2014, Pamuk 2015) pet hayvanları sahiplenmenin insanlarda psikolojik durumlar üzerinde olumlu etkileri bulunduğu, pet hayvan sahiplerinde kan basıncı ve kolesterolü düşürmek gibi metabolik durumlar üzerinde de olumlu katkılar sağladığı (Anderson 1992) ve bu etkilerin yanı sıra okul döneminde çocuklarda alerjik rinitis, astım gibi hastalıkların riskini azalttığı (Hesselmar ve ark. 1999), daha az doktora ihtiyaç duydukları (Jennings 1995), pet hayvanlarıyla ilgilenen çocuklarda bağışıklık sistemlerinin daha da gelişmiş ve eğitimleri üzerinde de olumlu etkileri olduğu (McNicholas ve ark. 2005) bildirilmektedir.

Günümüzde, pet hayvanları ailede basit bir oyun arkadaşı olarak değil daha çok ailenin bir ferdi olarak görülmektedir (ACAC 2009). Türkiye’de mevcut pet hayvanlarının sayısına ait veri bulunamamıştır. Özellikle büyük şehirlerde yaşayan insanlarda pet hayvanlarından kedi ve/veya köpek sahiplenmenin artmakta olduğu görülmektedir. Nitekim, Ankara iline ait sahipli köpek sayısı 25-30 bin, sahipli kedi sayısı ise 15-20 bin olarak bildirilmektedir (Özen ve ark. 2014).

Türkiye’de son yıllarda pet hayvanlar üzerine yapılan araştırmalarda, pet hayvan sahiplerinin sosyokültürel konumu ve gelir düzeylerinin hayvanlarının beslenme durumunu ve davranış biçimlerini etkileyebileceği üzerine çalışmalara rastlanabilmiş (Coate ve Knight 2009, Ohr 2014), fakat kedi ve köpeklerin mevcut beslenme ve beslenmeye bağlı olabilecek problemleri üzerine yapılmış herhangi bir anket çalışmasına rastlanılmamıştır. Dolayısı ile mevcut araştırma, kedi ve köpek sahiplerinin hayvanları hakkında genel bilgi yanında besleme ve sağlık koşulları konularındaki yaklaşımların doğru ve yanlışlarının ortaya konulması, sağlıklı bir sahip-hayvan ilişkisinin oluşturulması açasından önem arz etmektedir.

Bu çalışma, Türkiye’deki genel profili temsil etmemekle birlikte kedi ve köpek sahiplerini değerlendirme, hayvanların beslenmesi ile sağlıkları arasındaki ilişkiyi sahiplerinin gözlemlerine dayanarak ortaya koymayı amaçlayan bir araştırmadır. Çalışmada, cinsiyetler arasında besleme farklılıkları ve hayvan sahipleri ile kedi-köpek besleme arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır.

Bu bağlamda, yürütölen bu çalışmada Mersin ve çevresinde, evcil kedi ve köpeklerin bakım ve beslenmesinin yanında, kedi ve köpeklerin beslenmesinde karşılaştıkları problemler anket yapılarak, tarafımızdan hazırlanan sorular hayvan sahiplerine yöneltilerek belirlenmeye çalışılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

Canlılarda yaşamsal faaliyetler ve tüm vücut fonksiyonlarının devamlılığı için beslenme önemli bir yere sahip temel unsurdur. Metabolik ve fizyolojik olayların devamlılığı için besin maddeleri gerekli olup, bu ihtiyaçlar yaşama payı ihtiyacı olarak adlandırılır (Bölükbaşı 1989, Simpson ve ark. 1993). Canlının bedensel aktivasyonlarını sürdürebilmesi için de gerekli bir enerji payı ihtiyacı vardır. Yaşam payı ve enerji payı canlının toplam besin ihtiyacıdır ve zorunlu olarak dışarıdan alınması gerekir. Beslenme ne kadar dengeli ve yeterli olursa canlının yaşam kalitesi de aynı oranda yüksek olacaktır (McHarg ve ark. 1995, Scott 1962). Yaşam süresi ve kalitesi beslenme ile çok yakın ilişkili olup, ortalama 15-18 yıl yaşayan kedi ve köpeklerde, iyi bakım ve besleme ile bu süre 25-30 yıla çıkabilmektedir (Ergün ve ark. 2013a).

Sindirim sistemi, anatomik ve fizyolojik özellikler dikkate alındığında, kediler gerçek bir karnivor, köpekler ise daha çok omnivor özellikler göstermektedir. Elbette bu özellikler kedi ve köpeklerde temel beslenme farklılıklarını da beraberinde getirmektedir (Ergün ve ark. 2013a).

Diyetlerde besin maddelerinin yaşama ve verim payı gereksinimini karşılayacak miktar, oran ve niteliklerde bulunması ile dengeli bir beslenme elde edilmiş olur. Bu besin maddelerinin diyetlerde bir veya birkaçının eksik veya fazla ya da hiç bulunmaması büyüme ve aktivite problemleri, çeşitli hastalıklar hatta ölümlere neden olabilmektedir (Saçaklı ve ark. 2015).

2. 1. Kedilerin Beslenmesi

Kediler doğal yaşam alanlarında yüksek protein, değişen miktarlarda yağ ve az miktarlarda ise karbonhidrat tüketmektedir. Bu nedenle metabolizmaları, köpek ve diğer omnivorlara nazaran, daha yüksek protein metabolizmasına ve karbonhidratların daha düşük kullanımına adapte olmuştur (Zoran 2002). Kediler, az miktarda ve aralıklı olarak yiyecek tüketme eğilimindedir (Ergün ve ark., 2013a). Kedilerin diyetlerine serbest erişim izni verilse, bir günde 12-20 öğün yerler. Gün içinde bir defadan daha çok beslenmeleri

gereklidir (Beitz ve ark., 2006). Genellikle de, diyetlerinin enerji yoğunluğu ayarlandığında ve küçük öğünler halinde diyetlerine erişimleri sağlandığında bile normal vücut ağırlıklarını devam ettirebilmektedirler (Bradshaw ve ark., 1996).

Kedilerin beslenmesinde fabrikalarda hazırlanan hazır mamalar, yumurta, pişirilmiş patates ve makarna gibi nişasta içeriği yüksek gıdalar, peynir, pişirilmiş ya da ezilmiş sebzeler, balık, karaciğer gibi gıdalar ya da bu ürünleri içeren ev yemekleri kullanılabilir (Akay, 1994).

Aynı diyetlerin kediler tarafından algılanan lezzeti, bireyler arasında değişebilmektedir. Nitekim aynı diyet farklı kedilere sunulduğunda, diyet tercihlerinde bireysel farklılıkların bulunabileceği bildirilmektedir (Bradshaw ve ark., 1996).

2. 1. 1. Kedilerde Besin Madde Gereksinimleri

Kedilerin yaşama, büyüme ve çoğalmaları için su, karbonhidratlar, yağlar, proteinler, vitaminler ve mineral maddeler gereklidir (Ergün ve ark., 2014). Diyetlerinde her bir besin maddesinin ayrı ayrı önemi bulunmaktadır.

2. 1. 1. 1. Kedilerde Su İhtiyacı

Kedilerde su ihtiyacı, içme suyu, gıda ve metabolik su olmak üzere üç şekilde karşılanabilmektedir (Ergün ve ark., 2014). Su kalitesi üzerine nitratlar, nitritler, toksik organik ve inorganik kimyasallar ve mikrobiyel kontaminasyonlar etkilidir (Gross ve ark., 2010). Kedilerin önlerinde kaliteli ve taze su her zaman mevcut olmalıdır. Yedikleri kuru diyetin her bir gramı için yaklaşık 2 ml su içerler. Ancak tüketilen su miktarı diyetin tipine, çevresel durumlara (Beitz ve ark., 2006) ve hayvanın içinde bulunduğu dönemlere göre değişmektedir. Örneğin emziren dişilerde su ihtiyacı artmaktadır. Su miktarının yanı sıra su kalitesi de büyük öneme sahiptir. Nitekim yeni doğum yapmış kedilerde, post operatif dönemlerde ve yavru kedilere ılık su verilmesi uygun olmaktadır (Ergün ve ark., 2014).

2. 1. 1. 2. Kedilerde Protein İhtiyacı

Proteinlerin yapı taşları aminoasitler olup, esansiyel aminoasit içeriği ve miktarı gibi özelliklere bakılarak biyolojik değeri hesaplanmaktadır (Maynard ve ark. 1979). Bazı yem maddelerindeki proteinin biyolojik değeri Tablo 1’de belirtilmektedir (Sarı ve ark. 2008).

Çizelge 2. 1. 1. Bazı proteinlerinin biyolojik değeri, %

Ham maddeler	Biyolojik değeri
Yumurta	100
Kazein+Metiyonin	100
Balık unu, süt	92
Karaciğer	79
Soya küspesi	67
Et-kemik unu	50 (Değişken)
Buğday (tüm)	48
Mısır (tüm)	45
Jelatin (Triptofan içermez)	0

Hayvansal kökenli ham maddeler esansiyel amino asitler bakımından zengin olup, bitkisel kökenli ham maddelere nazaran daha yüksek protein içermektedir. Biyolojik değeri ise yine hayvansal kökenlilerde daha yüksek olduğu görülmektedir (Ergün ve ark. 2013b). Diyetlerinde protein kaynağı olarak balık unu, sığır eti, tavuk unu, kurutulmuş yumurta ve soya unu gibi ham maddeler kullanılabilir (Amstutz ve ark. 1998).

Kükürt içeren bir amino asit olan taurin, kedilerde esansiyeldir. Taurin, diyetteki yağların emiliminde yardımcı olan safra tuzlarını oluşturmak için safra asitlerine konjuge edilir. Kedilerde taurin ihtiyacı, değişkendir. Diyetle protein miktarının artmasıyla taurin ihtiyacı da artmaktadır. Taurin yetersizliği, köpek diyetleriyle, ev yemekleriyle ve/veya sebze yemekleriyle beslenen kedilerde daha çok görülmektedir (Beitz ve ark.2006). Nitekim taurin hayvansal kökenli ham maddelerde yüksek düzeyde bulunmaktadır (Ergün ve ark. 2014).

Kediler asparajin yetersizliğine köpeklere nazaran daha duyarlıdır (Ergün ve ark. 2014). Arjinin ise, kediler için esansiyel bir aminoasittir (Beitz ve ark. 2006). Nitekim arjinin içermeyen diyetlerle beslenen kedilerde kusma, tetanik spazmlar ve hatta ölüm görüldüğü bildirilmiştir. Bu kedilerin plazma amonyak ve glukoz seviyelerinin arttığı belirtilmiştir. Kedilerin ornitin sentezleyebilme yeteneğinden yoksun olmasının bir sonucu olarak arjininin kedilerde esansiyel bir besin maddesi olduğu ifade edilmektedir (Morris ve Rogers 1978).

Kedilerde birim ağırlık başına protein ihtiyacı yaş, büyüme, gebelik gibi özelliklere göre değişmektedir. Protein ihtiyacı her kilogram canlı ağırlık başına 6 g civarında olup (Sarı ve ark. 2008), diyetlerinde bulunması gereken ortalama protein oranları Tablo 2’de gösterilmektedir (Amstutz ve ark. 1998).

Çizelge 2. 1. 2. Kedi diyetlerinin içermesi gereken protein miktarı (%)

Durum	Diyetteki miktarı (%)
Yavru	> 28 - 29
Yetişkin	> 21

2. 1. 1. 3. Kedilerde Yağ İhtiyacı

Bitki ve hayvan dokularında bulunan yağlar, eter ve benzen gibi kimyasallarda çözünebilen, suda çözünmeyen organik besin maddeleridir (Maynard ve ark. 1979). Kedi diyetlerinde, bitkisel ve hayvansal yağların her ikisi de kullanılabilir. Ancak diyetteki yağların tamamını doymuş yağlar oluşturduğunda deri lezyonları görülebilmektedir (Ergün ve ark. 2013a). Kediler linoleik asidi linolenik aside veya araşidonik aside çeviremedikleri için bu yağ asitlerinin hayvansal kaynaklardan sağlanması gerekmektedir (Amstutz ve ark. 1998). Kedilerin diyetleri, kuru maddede en az %0.5 linoleik asit, kuru maddede en az %0.02 araşidonik asit içermelidir (Gross ve ark. 2010)

Yağ gereksinimi, döneme göre değişebilmektedir. Kuru olarak üretilen kedi mamalarında yaklaşık %24 düzeyinde yağa yer verilmekte, ayrıca bu hayvanlar %40 yağ içeren diyetleri de iştahla tüketmektedir. Yağların sindirilebilirliği kedilerde ortalama %76’

dır (Ergün ve ark. 2013a). Diyetteki doymuş ve trans yağ miktarlarının artması, yağların sindirilebilirliğini azaltmaktadır (Gross ve ark. 2010).

2. 1. 1. 4. Kedilerde Karbonhidrat İhtiyacı

Normal olarak, kediler, düşük karbonhidrat, yüksek protein içeren diyetlerle beslendiklerinde kan glukoz düzeylerini koruyabilirler. Kediler diyetteki karbonhidratların kullanımını sınırlayan metabolik farklılıklara sahiptir. Örneğin; kedilerde intestinal disakkaridaz sukraz ve laktaz düşük aktiviteye sahiptir. Ayrıca, kediler bağırsaklarında bulunan şeker transport sistemi sayesinde diyetteki karbonhidratların farklı düzeylerine adapte olamazlar. Kediler, köpeklerde üretilen pankreatik amilazın sadece %5'ini üretirler. Yine kedilerde basit şekerlerin metabolizmasını sınırlayan hepatik glukokinaz eksikliği bulunmaktadır. Kediler kuru maddede %40'dan daha fazla miktarda karbonhidrat içeren diyetlerle beslenirlerse, diyare ve gaz oluşumu gibi sindirim bozuklukları meydana gelebilmektedir (Gross ve ark. 2010).

Yoğun olarak bitkilerde, sınırlı düzeylerde ise hayvansal dokularda bulunan organik besin maddelerinden karbonhidratların (Ergün ve ark. 2014) kaynağı kedilerde önemlidir. Nitekim pişirilmiş nişasta hızlı bir şekilde sindirilebilirken (Ergün ve ark. 2013a), ham selüloz tam olarak sindirilememektedir. Kedi diyetlerinde selülozun; besin maddelerinin geçiş zamanını düzenleme, glukoz emilim mekanizmalarını ayarlama, kolon mikroflorasını ve fermentasyon seyrini değiştirme ve dışkı atılımını artırma gibi metabolik olaylarda önemi vardır (Amstutz ve ark. 1998). Lifler, gastrointestinal sistemin düzenli çalışması için gereklidir. Aynı zamanda hiperglisemi ve obesite üzerine de olumlu etkileri bulunmaktadır. Öğünlerinde %10 dan fazla lif olmaması gerekir (Beitz ve ark. 2006). Pet yemlerinde kullanılan lif kaynakları Tablo 3'de gösterilmektedir (Ergün ve ark. 2013a).

Çizelge 2. 1. 3. Pet yemlerinde lif kaynakları

Yem ham madde	Hemiselüloz	Selüloz	Lignin
	%		
Şeker pancarı posası	16	31	2
Buğday kepeği	30	9	3
Yulaf kavuzu	24	28	5
Fıstık kabuğu	10	36	21
Pirinç kavuzu	31	30	15

2. 1. 1. 5. Kedilerde Enerji İhtiyacı

Kedilerde yaşama payı enerji ihtiyacı, kilogram metabolik canlı ağırlık başına 70 kcal olarak kabul edilmektedir. Kedilerde enerji gereksinimi, yaş, ağırlık ve fizyolojik durum gibi faktörlere göre değişebilmektedir (Sarı ve ark. 2008). Enerji ihtiyacı yaklaşık 4200 kcal/kg olup, evcil hayvanlar içinde enerji ihtiyacı en yüksek olan hayvanlardandır (Ergün ve ark. 2014). Kedilerde enerji gereksinimleri Tablo 4'te verilmektedir (Sarı ve ark. 2008).

Çizelge 2. 1. 4. Kedilerde günlük enerji gereksinimleri, kcal ME

Fizyolojik Durum	Enerji Gereksinimi
Yaşama payı	70 kcal x Metabolik Canlı Ağırlık, kg
Büyüme	2.5 - 3 x Yaşama Payı
Laktasyon	3 - 4 x Yaşama Payı
Gebelik (son 3 hafta)	1.25 x Yaşama Payı

2. 1. 1. 6. Kedilerde Vitamin İhtiyacı

Vitaminler metabolizmada önemli fonksiyonlara sahiptir (Miller 1996). Eksikliği bazı hastalıklara, fazlalığı da bazı bozukluklara neden olabilmektedir (Sarı ve ark. 2008). Kedilerde, 15,15'-dioxygenase enziminin eksikliği sonucu olarak provitamin A'dan aktif A vitaminini sentezleyemediklerinden, aktif A vitamini gereksinimlerini hayvansal kökenli ham maddelerden sağlamaları gerekmektedir. Kedilerde vitamin A büyüme ve üreme döneminde 9000 IU/kg kuru madde olarak önerilmektedir (Gross ve ark. 2010). Karaciğer önemli bir vitamin A kaynağıdır (Yavru 1983).

Mamalarda depolama koşulları ve süreleri önemlidir. Uygun olmayan koşullar ve depolama sürelerinde vitamin kayıpları gerçekleşebilmektedir (Miller 1996).

2. 1. 1. 7. Kedilerde Mineral İhtiyacı

Mineraller, vücutta sıvı dengesi, asit-baz dengesi ve sinir impuls iletimi gibi birçok metabolik reaksiyonlarda yer almaktadır (Miller 1996). Dengeli diyetlerle beslenen kedilerde mineral yetersizliğine rastlanmaz (Sarı ve ark. 2008). Mineral yetersizliğinin yanı sıra mineral fazlalığında da hastalıklar görülebilmektedir. Örneğin yüksek düzeyde magnezyum içeren suların tüketilmesi ürolitiazise neden olabilmektedir (Gross ve ark. 2010). Magnezyum vitamin B6 ile birlikte oksalatların böbreklerden atılımını kolaylaştırırken, fazla magnezyum amonyum-magnezyum fosfat taşlarının oluşumuna yardımcı olmaktadır. Magnezyumun fazlalığı olduğu kadar azlığı da zararlı olup, büyümede yavaşlamaya, iştahsızlığa, kaslarda zayıflığa, ataksiye ve tetanik kontraksiyonlara yol açabilmektedir (Yavru 1983).

2. 1. 2. Yavru Kedilerin Beslenmesi

Yavru kediler, ilk dört hafta annelerini emmelidirler. Doğumdan 2,5-4 hafta sonra ek gıdaya başlanması gerekir. Çünkü bu dönemde artık annenin sütü yetersizdir (Beitz ve ark. 2006). Dört haftalık süreçten sonra, kaliteli büyütme yemi su veya süt ile karıştırılarak lapa halinde, yavrular yem yemeğe teşvik edilmelidirler. Zamanla lapadaki su miktarı

azaltılarak, kuru yeme geçilebilir. Yavrular, 6-8 haftalık yaşta tamamen süttten kesilebilirler (Ergün ve ark. 2013).

Kedilerin beslenmesinde süttten kesme önemli bir aşama olup, bu dönemde yapılabilecek hatalar, sindirim sistemi bozukluklarına ve deri bozuklukları, raşitizm ve kas gelişiminin durması gibi gıda eksikliğine bağlı bozukluklara neden olabilmektedir. Bu nedenlerle, süttten kesimde, tüketilen gıda değişiminin yavaş yavaş yapılmasına, hijyene, diyare şekillenirse 24 saatte tedavisine, iştahın olmayışı durumunda 24 saat geçmeden hekime başvurulmasına dikkat etmek gerekmektedir (Yavru 1983). Büyüme döneminde kediler, çok hareketli olduklarından yüksek enerjili ve dengeli diyetlerle beslenmeleri sağlanmalıdır (Odabaşıoğlu 2000).

2. 1. 3. Gebe Kedilerin Beslenmesi

Kediler genel olarak 6-9 aylık yaşta cinsel olgunluğa erişirler. En ideal üreme ise 1-1,5 yaştan 7 yaşa kadarki dönemdir (Beitz ve ark. 2006).

Gebeliğin 4. Haftasında %40, 7-8. Haftasında ise %70 oranında canlı ağırlıkları artar (Odabaşıoğlu 2000). Nitekim doğum sonrasında anneler yavrularını emzirirken 7-9 haftalık süreçte kilo kaybederler. Bu nedenle gebe kedilerde normal vücut ağırlığının %40-50 arttırılması gerekmektedir. Dört hafta boyunca enerji ihtiyaçları fazladır. İkidenden fazla yavrulu annelerde bu ihtiyaç daha da artmaktadır (Beitz ve ark. 2006). Gebelik döneminde, normal zamanlardaki diyet yaklaşık olarak 1,5 katına çıkarılmalıdır (Odabaşıoğlu 2000).

2. 1. 4. Laktasyondaki Kedilerin Beslenmesi

Laktasyon döneminde kedilere son derece lezzetli ve yüksek kalorili diyetler verilmelidir (Beitz ve ark. 2006). Normal zamanlardaki diyet, laktasyondaki kedilerde yaklaşık olarak iki katına çıkarılmalıdır (Odabaşıoğlu 2000).

2. 2. Köpeklerin Beslenmesi

Köpeklerde, türü, canlı ağırlığı, yaşı, harcadığı enerji, günlük yaptığı egzersiz, mevsim koşulları ve hastalık, gebelik gibi durumlar beslenme düzenini etkilemektedir. Bu şartların dikkate alınmasının yanı sıra köpeklerin diyetlerinin kendi kablalarında, belirli yer ve zamanda, belirli ölçü ve oranda bulunmasının genel sağlık, sindirim sistemi ve köpek eğitimi üzerine olumlu etkisi bulunmaktadır (Altinköprü 1993).

2. 2. 1. Köpeklerin Besin Madde Gereksinimleri

Tüm canlılarda olduğu gibi köpeklerin de yaşayabilmeleri, büyüyüp çoğalabilmeleri ve aktiviteleri için besin maddelerine ihtiyaçları vardır. Bu besin maddeleri; su, karbonhidratlar, yağlar, proteinler, vitaminler ve mineral maddeler olarak sınıflandırılmaktadır (Ergün ve ark. 2014).

2. 2. 1. 1. Köpeklerde Su İhtiyacı

Su temel bir besin maddesi olup, sindirim, besin maddelerinin emilim ve kullanımı gibi birçok metabolik olayda rol almaktadır (Ergün ve ark. 2014). Su gereksinimi, çevresel faktörler, diyet içeriği, alınan tuz miktarı ve benzeri birçok faktöre göre değişebilmektedir (Sarı ve ark. 2008).

2. 2. 1. 2. Köpeklerde Protein İhtiyacı

Köpeklerde protein ihtiyacı yaşa, aktivite, büyüme, gebelik gibi durumlara göre değişmektedir. Köpeklerde her kg canlı ağırlık başına 5 g kadar proteine ihtiyaç vardır. (Sarı ve ark. 2008). Köpek diyetlerinde ortalama protein oranları Tablo 5’de gösterilmektedir (Amstutz ve ark. 1998).

Çizelge 2. 2. 1. Köpek diyetlerinde bulunması gereken protein oranları, %

Durum	Diyetteki miktarı (%)
Yavru	22-25
Yetişkin	8-15

Yağ metabolizmasında görev alan, kükürlü bir aminoasit olan taurinin köpeklerde esansiyel aminoasit olduğuna dair bir kanıt bulunmamaktadır (Gross ve ark. 2010).

Köpek diyetlerinde protein kaynağı olarak tavuk unu, balık unu ve soya unu gibi ham maddeler kullanılabilir (Amstutz ve ark. 1998).

2. 2. 1. 3. Köpeklerde Yağ İhtiyacı

Yağlar, enerji bakımından karbonhidrat ve proteinlere nazaran yaklaşık 2,5 kat daha fazladır. Enerji kaynağı olmasının yanı sıra, esansiyel yağ asitlerinin ve yağda eriyen vitaminlerin de kaynağıdır. Aynı zamanda diyetle lezzet verici özelliği bulunmaktadır (Halpin ve ark. 1999). Yağlar, hem hayvansal hem de bitkisel dokularda bulunmaktadır (Maynard ve ark. 1979).

Köpek diyetlerinde, bitkisel ve hayvansal yağların her ikisi de kullanılabilir. Köpeklerde yağların sindirilebilirliği yüksek olup, bu düzey ortalama %92'dir. Hayvansal kaynaklar olarak, başlıca kanatlı, sığır ve domuz yağları kullanılabilir. Diyetlerde bulunması gereken yağ miktarı, dönemlere göre değişebilir (Ergün ve ark. 2013a). Yetişkin köpek diyetlerinde yağ düzeyi kuru maddede %5-15, yavrularda ise yaklaşık bu miktar kuru maddede %8-20 olarak bildirilmektedir (Amstutz ve ark. 1998). Nitekim, büyüme dönemindeki köpek yavruları, herhangi bir özel durumu bulunmayan köpeklere göre daha fazla yağ gereksinim duyabilmektedir (Ergün ve ark. 2013a).

2. 2. 1. 4. Köpeklerde Karbonhidrat İhtiyacı

Karbonhidratlar bitkilerde yoğun, hayvansal dokularda ise sınırlı düzeyde bulunan besin maddeleri olup, hayvanlarda öncelikli olarak enerji kaynağıdır (Ergün ve ark. 2014). Köpekler nişastayı tam olarak sindiremediklerinden, nişastanın değerlendirilme oranının artırılması için pişirilmesi gerekmektedir (Ergün ve ark. 2013a). Köpeklerde karbonhidrat sindirimi, pankreatik amilaz aktivitesinin yüksek olmasından dolayı daha fazladır (Ergün ve ark. 2014). Genel olarak, gebe ve laktasyondaki köpeklerin diyetlerinde minimum %23 karbonhidrat önerilmektedir. Diyetlerindeki fazla nişasta tipik olarak, köpeklerde sağlık problemlerine neden olmaz. Nitekim kuru ekstrude köpek yiyecekleri çoğunluğu nişasta olmak üzere, %30-60 karbonhidrat içermektedir. Ticari pet mamalarında şekerlerin kullanımı genellikle düşüktür (Gross ve ark. 2010).

2. 2. 1. 5. Köpeklerde Enerji İhtiyacı

Besin maddelerinden yağ, karbonhidrat ve proteinlerden enerji sağlanırken, vitamin, mineral ve sudan enerji sağlanmamaktadır (Ergün ve ark. 2013a). Köpekler 3200-3800 kcal/kg olarak evcil hayvanlar içerisinde enerji ihtiyacı en yüksek hayvanlardandır (Ergün ve ark. 2014). Köpeklerde yaşama payı enerji ihtiyacı, kilogram metabolik canlı ağırlık başına ortalama 132 kcal ME olarak kabul edilmektedir. Köpeklerde günlük enerji gereksinimleri Tablo 6'da verilmektedir (Sarı ve ark. 2008).

Çizelge 2. 2. 2. Köpeklerde günlük enerji gereksinimleri, kcal ME

Hayvanın durumu	Köpek
Yaşama payı (YP)	132 kcal x MCA [*] , kg
Büyüme	1.5 - 2 x YP
Laktasyon	2 - 4 x YP
Gebelik (son 3 hafta)	1.1 - 1.3 x YP
İş	1.25 - 4 x YP

2. 2. 1. 6. Köpeklerde Vitamin İhtiyacı

Metabolizmada birçok görevleri olan vitaminlerin (Miller 1996), eksiklikleri veya fazlalıkları metabolik bozukluklara ve ekonomik kayıplara neden olabilmektedir (Sarı ve ark. 2008).

Köpekler deri sterollerinden D vitamini sentezleyemezler. Köpek yavrularına D vitamini dışarıdan verilmelidir. Kuru bira mayası ile veya sentetik vitamin D şeklinde vitamin D ihtiyacı karşılanabilmektedir (Yavru 1983).

2. 2. 1. 7. Köpeklerde Mineral İhtiyacı

Mineraller, hayvanların yaşama ve sağlıkları için gereklidir. Vücuttaki miktarlarına göre makro ve mikro olarak iki grupta incelenmektedir (Ergün ve ark. 2014). Mineraller, birçok metabolik reaksiyonda yer almaktadır (Miller 1996). Dengeli olarak hazırlanmış diyetlerle beslenen köpeklerde mineral yetersizliği görülmemektedir (Sarı ve ark. 2008).

2. 2. 2. Yavru Köpeklerin Beslenmesi

Yavrunun ilk 24 saat içinde kolostrumu alması sağlanmalıdır. Yavrular 3-4 haftalık olduklarında önlerine yem ıslatılarak konulur. Emme döneminden sonra da yavrulara zaman zaman süt verilebilir. Yumuşak ve sulu bu diyet en az %18 ham protein içermeli, kuru diyetlere geçildiğinde ise bu düzey en az %24 olmalıdır (Ergün ve ark. 2013a).

2. 2. 3. Gebe Köpeklerin Beslenmesi

Östrusun ilk belirtileri görüldüğünde diyet miktarının %5-10 düzeyinde arttırılması yeterlidir. Diyette protein miktarı arttırılmalıdır. Diyet enerji düzeyinin yükseltilmesi dışı hayvanlarda döllenebilir yumurta düzeyini arttırabilmektedir. Gebe köpeklerde, ilk dört hafta besin madde ihtiyaçları yaşama payı düzeyinde iken, beşinci haftadan itibaren bu

ihtiyaçlar yükselmektedir. Doğumdan 24 saat önce normal bir fizyolojik davranış olarak köpekler yiyecek tüketimlerini durdurur (Ergün ve ark. 2013a).

2. 2. 4. Laktasyondaki köpeklerin Beslenmesi

Doğumdan sonraki ilk gün anneye yiyecek verilmez, fakat temiz içme suyu verilmelidir. Doğumu takiben yem tüketimi artmaktadır. Dişi köpeğin normal diyetine yavruların her 450 g ağırlıkları için 100 kcal enerji ilave edilmelidir. Bu dönemde diyet değiştirilmemesine gerek olmamasına rağmen, öğün sayısını ikiye çıkartmakta yarar vardır (Ergün ve ark. 2013a).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3. 1. Gereç

Bu araştırmanın materyalini; Mersin ili ve çevresinde 84 kedi, 155 köpek sahibiyle yüz yüze yapılan anket çalışması sonucundan elde edilen veriler oluşturmuştur. 2013-2014 yıllarında anket yapmaya gönüllü kedi ve köpek sahipleri ile bire bir görüşülmüştür.

3. 1. 1. Anket Soruları

Anket sorularının tamamı çoktan seçmeli olmak üzere kedi ve köpek sahiplerine toplamda 61 soru sorulmuştur. Anket katılımcıları, rastgele yöntemle seçilmiş hayvan sahiplerinden oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında anket bilgilerini almak üzere görüşme gerçekleştirilen hayvan sahiplerinden elde edilen bilgiler ışığında; kedi ve köpeklerin bakım ve beslenmeleri ile beslenmeye bağlı olabilecek semptomlar arasındaki ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır.

3. 2. Yöntem

3. 2. 1 Verilerin Toplanması

Araştırmada anket yapmayı kabul eden kedi ve/veya köpek sahiplerinin yöneltilen sorulara vermiş oldukları cevaplar oluşturmuştur.

3. 2. 2. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak kedi ve köpek sahiplerine sorulmak üzere, sorular hazırlanmıştır. Kedi ve köpek sahiplerine, hayvanlarının bakım, besleme ve beslenme problemlerine yönelik hedef sorular yöneltilmiştir.

3. 2. 3. Verilerin Analizi

Anketlerden elde edilen veriler SPSS programında analiz edilerek, alınan cevapların sıklık ve yüzde oranları belirlenmiştir. Kedilerde ve köpeklerde, kullanılan diyet türünün deri problemleri ve ağız kokusu üzerine etkisini belirlemek amacıyla SPSS programında pearson ki kare testi yapılmıştır.

4. BULGULAR

4. 1. Kedi Sahiplerinden Elde Edilen Bulgular

Çalışmada 84 kedi sahibi ile görüşme yapılmıştır. Kedi ırklarına göre sayıları, dişi ve erkek canlı ağırlıkları Çizelge 4. 1. 1’de verilmektedir.

Çizelge 4. 1. 1. Kedi ırk ve cinsiyetlerine göre canlı ağırlıkları (kg)

İrk	Cinsiyet	n	Ağırlık	
			Minimum(kg)	Maksimum(kg)
Ankara	Dişi	4	3	6.5
	Erkek	4	2	5.5
Chinchila	Dişi	4	1.7	4.3
	Erkek	2	3.5	5.5
İran	Dişi	3	2	3.5
	Erkek	3	3	4.5
Melez	Dişi	5	2	4.5
	Erkek	18	2.5	5.5
Siyam	Dişi	3	3.7	5
	Erkek	6	2	4.5
Tekir	Dişi	9	4	8
	Erkek	10	3	6.5
Van	Dişi	5	2.5	6
	Erkek	8	3.5	6

4. 1. 1. Kedi Sahiplerinin Sosyokültürel ve Ekonomik Özellikleri

Kedi sahiplerinin sosyokültürel ve ekonomik durumlarını belirlemek üzere sorular sorulmuştur. Sıklık ve yüzdeleri Çizelge 4.1.1.1’ de gösterilmektedir.

Çizelge 4. 1. 1. 1. Kedi sahiplerinin sosyokültürel ve ekonomik özellikleri

Medeni Hali					
	<i>Evli</i>		<i>Bekar</i>		
<i>Sıklık</i>	44		40		
<i>Yüzde</i>	52.4		47.6		
Çocuk Durumu					
	<i>Var</i>		<i>Yok</i>		<i>Belirtilmedi</i>
<i>Sıklık</i>	39		29		16
<i>Yüzde</i>	46.43		34.52		19.05
Eğitim Durumu					
	<i>İlköğretim</i>	<i>Lise</i>	<i>Ön lisans</i>	<i>Lisans</i>	<i>Lisansüstü</i>
<i>Sıklık</i>	9	28	8	25	14
<i>Yüzde</i>	10.71	33.34	9.52	29.76	16.67
Kendi Aylık Geliri					
	<i>500-1500</i>		<i>1501-2500</i>		<i>2501 ve üzeri</i>
<i>Sıklık</i>	28		33		23
<i>Yüzde</i>	33.33		39.29		27.38
Oturulan Bina Türü					
	<i>Apartman</i>	<i>Site içi(Apartman)</i>		<i>Site içi (Villa)</i>	<i>Müstakil</i>
<i>Sıklık</i>	35	26		10	13
<i>Yüzde</i>	41.67	30.95		11.90	15.48
Kendilerini Sosyokültürel Tanımlamaları					
	<i>Normal</i>		<i>Orta</i>		<i>Üst</i>
<i>Sıklık</i>	29		42		13
<i>Yüzde</i>	34.52		50		15.48

Hayvan sahiplerinden çoğunluğunun (%46.43) çocuk sahibi olduğu ve yine büyük kısmının (%33.33) lise mezunu olduğu belirlenmiştir. Kedi sahiplerinin %41.67'sinin apartman dairesinde oturduğu ifade etmiştir. %50'si kendilerini sosyokültürel anlamda orta seviyede tanımlamıştır (Çizelge 4. 1. 1. 1).

4. 1. 2. Kedi Sahiplenmeyi Etkileyen Faktörler

Kedi sahiplerinin büyük çoğunluğunun (%71.43) hayvan sahiplenmeden önce herhangi bir araştırma yapmadığı, yine büyük çoğunluğunun hayvan seçiminde yaşı (%61.90) ve cinsiyeti (%79.76) dikkate almadığı belirlenmiştir. Kedi sahiplerinin %69.05 hayvan seçiminde nedenlerini aile sevgisi olarak ifade etmiştir. Kedi sahiplerine hayvan seçiminde dikkat ettikleri fiziksel ve/veya davranışsal özellikler sorulduğunda ise, %42.86'sı hiçbir özelliğe dikkat etmediğini bildirmiştir. Fiziksel özellikleri göz önüne alan kedi sahiplerinin %87.50'sinin ırkın fiziksel özelliklerine, davranışsal özellikleri göz önüne alan kedi sahiplerinin ise %62.16' sının kedilerin sevimli olmasına dikkat ettikleri belirtilmiştir (Çizelge 4. 1. 2. 1).

Kedi sahiplerinden %59.52' si daha önceden kedi veya köpek sahiplenmemiş olup, daha önceden kedi veya köpek sahiplenmiş olanların ise, %52.94' ü kedi sahiplenmiş olduğunu ifade etmiştir. Kedi sahiplerinin yüzdeleri dilimi en büyük olarak (%30.95) kedilerini sokaktan aldıkları belirtilmiştir. Kedileriyle birlikte en fazla 1-3 yıl (%37.81) birlikteliklerinin olduğu bildirilmiştir (Çizelge 4. 1. 2. 2).

Kedi sahiplenilmeyi etkileyen faktörler, Çizelge 4. 1. 2. 1 ve Çizelge 4. 1. 2. 2' de detaylı bir şekilde belirtilmektedir.

Çizelge 4. 1. 2. 1. Kedi sahiplenmeyi etkileyen faktörler – 1

Hayvan seçiminde ön araştırma yaptınız mı?						
	<i>Evet</i>			<i>Hayır</i>		
Sıklık	24			60		
Yüzde	28.57			71.43		
Kedi seçiminde cinsiyet belirleyici oldu mu?						
	<i>Evet</i>			<i>Hayır</i>		
Sıklık	17			67		
Yüzde	20.24			79.76		
Kedi seçiminde yaş belirleyici oldu mu?						
	<i>Evet</i>			<i>Hayır</i>		
Sıklık	32			52		
Yüzde	38.10			61.90		
Hayvanı seçme nedeniniz nedir?						
	<i>Aile Sevgisi</i>		<i>Koruma-güvenlik</i>		<i>Diğer</i>	
Sıklık	58		6		20	
Yüzde	69.05		7.14		23.81	
Kedinizi seçerken hangi özelliklere dikkat ettiniz?						
	<i>Fiziksel</i>		<i>Davranış</i>	<i>Her İkisi</i>		<i>Hiçbiri</i>
Sıklık	11		24	13		36
Yüzde	13.09		28.57	15.48		42.86
Hayvanınızın seçiminde hangi fiziksel özelliklere dikkat ettiniz?						
	<i>Tüy</i>		<i>Renk</i>	<i>Boyut</i>	<i>İrkin Fiziksel Özellikleri</i>	
Sıklık	3		2	2	21	
Yüzde	12.50		8.33	8.33	87.50	
Hayvan seçiminde hangi davranışsal özelliklere dikkat ettiniz?						
					<i>İrkin Davranışsal Özellikleri</i>	
	<i>Sakinlik</i>	<i>Oyuncu</i>	<i>Sevimli</i>	<i>Dost Canlısı</i>	<i>Koruyucu</i>	
Sıklık	2	6	23	12	1	14
Yüzde	5.41	16.22	62.16	32.43	2.70	37.84

Çizelge 4. 1. 2. Kedi sahiplenilmeyi etkileyen faktörler – 2

Daha önce kedi veya köpek beslediniz mi?						
	<i>Evet</i>	<i>Hayır</i>				
<i>Sıklık</i>	34	50				
<i>Yüzde</i>	40.48	59.52				
Yukarıdaki Soruya Cevabınız “evet” ise hangi hayvanı beslediniz?						
	<i>Kedi</i>	<i>Köpek</i>	<i>Kedi ve Köpek</i>			
<i>Sıklık</i>	18	8	8			
<i>Yüzde</i>	52.94	23.53	23.53			
Kedinizi nereden aldınız?						
	<i>Veteriner Kliniği</i>	<i>Petshop</i>	<i>Barınak</i>	<i>Sokak</i>	<i>Arkadaş</i>	<i>Diğer</i>
<i>Sıklık</i>	7	19	8	26	19	5
<i>Yüzde</i>	8.34	22.62	9.52	30.95	22.62	5.95
Kediniz ne kadar süredir sizinle yaşamaktadır?						
	<i>1 yıldan az</i>	<i>1-3 yıl</i>	<i>4-6 yıl</i>	<i>7 ve üzeri</i>		
<i>Sıklık</i>	21	31	17	13		
<i>Yüzde</i>	25.61	37.81	20.73	15.85		

4. 1. 3. Kedilerin Beslenmesi

Kedi sahiplerinden %47.62’si kedilerinin diyetlerinde yalnızca hazır mama bulundurduklarını, %38.10’u hazır mama ve ev yemekleri, %10.71’i ise yalnızca ev yemekleri vererek kedilerini beslediklerini bildirmiştir (Çizelge 4. 1. 3. 1).

Kedi sahiplerinin %54.05’i kedilerinin diyetini veteriner kliniklerinden temin ettiklerini belirtmiştir. Kedi sahiplerinin büyük çoğunluğu (%53.57) kedilerinin diyetlerini belirlerken diyetlerin yenilebilirliğini dikkate aldıklarını ifade etmiştir (Çizelge 4. 1. 3. 1).

Çizelge 4. 1. 3. 1. Kedilerin beslenmesi - 1

Kedinizin diyeti nedir?					
	<i>Hazır Mama</i>	<i>Ev yemekleri</i>	<i>Hazır mama ve Ev yemekleri</i>	<i>Diğer</i>	
Sıklık	40	9	32	3	
Yüzde	47.62	10.71	38.10	3.57	
Bu diyeti tercih nedeniniz nedir?					
	<i>Düşük Maliyet</i>	<i>Hazırlama Kolaylığı</i>	<i>Sağlık Problemi</i>	<i>Sağlıklı ve dengeli Beslenme</i>	<i>Diğer</i>
Sıklık	14	23	8	34	4
Yüzde	16.86	27.71	9.64	40.97	4.82
Diyetini nereden temin ediyorsunuz?					
	<i>Pet shop</i>	<i>Veteriner Klinikleri</i>	<i>Marketler</i>		
Sıklık	17	40	17		
Yüzde	22.98	54.05	22.98		
Kedinizin diyetini temin ederken nelere dikkat ediyorsunuz?					
	<i>Yaş</i>	<i>İrk</i>	<i>Fiyat</i>	<i>Yenilebilirlik</i>	<i>Hastalık Durumu</i>
Sıklık	16	8	13	45	6
Yüzde	18.18	9.10	14.77	51.13	6.82

Sahipleri %59.52'si kedileri tarafından tüketilen diyetin hayvan tarafından ihtiyaç duyulan miktar belirlenmeden hayvana sunulduğunu ifade etmiştir. Kedilerin %21.43'ü diyetini tek öğünde tüketirken, %55.95'inin tek öğünde tüketemediği belirtilmiştir. Kedi sahiplerinin çoğunluğunun (%35.71) diyetleri kedilerine iki öğünde sundukları belirlenmiştir (Çizelge 4. 1. 3. 2).

Çizelge 4. 1. 3. 2. Kedilerin beslenmesi – 2

Kediniz tarafından ihtiyaç duyulan diyet miktarını belirliyor musunuz?				
Sıklık	Evet	Hayır		
	34	50		
Yüzde	40.48	59.52		
Kediniz diyetini tek öğünde bitirir mi?				
Sıklık	Evet	Hayır	Arasına	
	18	47	19	
Yüzde	21.43	55.95	22.62	
Kediniz öğünlerini çok hızlı yer mi?				
Sıklık	Evet	Hayır	Arasına	
	13	58	13	
Yüzde	15.48	69.04	15.48	
Kediniz verilen öğünden fazlasını ister mi?				
Sıklık	Evet	Hayır	Arasına	
	13	58	13	
Yüzde	15.48	69.05	15.48	
Kedinize günde kaç öğün halinde mamasını veriyorsunuz?				
Sıklık	Tek öğün	İki Öğün	Üç Öğün	Fazla
	24	30	16	14
Yüzde	28.57	35.71	19.05	16.67

Kedi sahiplerinin %36.90'ı kedilerine ara sıra et verirken, %33.34'ü hiçbir zaman et vermemektedir. Kedi sahiplerinin büyük çoğunluğu (%79.76) kedilerine çiğ et veya yiyecek vermediklerini belirtmiştir. Yine et veren kedi sahiplerinin %78.18'i kemiksiz et verdiklerini ifade etmiştir. Kedilerin önlerinde kedi sahiplerinin %96.43'ü sürekli su bulundururken, %3.57'si devamlı önlerinde su bulundurmadıklarını belirtmiştir (Çizelge 4. 1. 3. 3).

Çizelge 4. 1. 3. 3. Kedilerin beslenmesi – 3

Kedinize hangi sıklıkta tavuk eti veya sığır eti veriyorsunuz?				
	<i>Sık</i>	<i>Arastra</i>	<i>Çok Nadir</i>	<i>Hiçbir zaman</i>
<i>Sıklık</i>	11	31	14	28
<i>Yüzde</i>	13.09	36.90	16.67	33.34
Kedinize çiğ et ve/veya yiyecek veriyor musunuz?				
	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>	
<i>Sıklık</i>	17		67	
<i>Yüzde</i>	20.24		79.76	
Kedinize tavuk ve/veya sığır etini nasıl veriyorsunuz?				
	<i>Kemiksiz</i>		<i>Kemikli</i>	
<i>Sıklık</i>	43		12	
<i>Yüzde</i>	78.18		21.82	
Kedinizin önünde her zaman su bulunur mu?				
	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>	
<i>Sıklık</i>	81		3	
<i>Yüzde</i>	96.43		3.57	

Kedi sahiplerinin %76.19'u kedilerini evde barındırmakta ve kedi sahipleri bakım için kaynak olarak %57.14'ü veteriner hekimlerden yararlandıklarını ifade etmektedir. Veteriner hekimle görüşme sıklığını çoğunluğu (%30.95) ayda bir olarak ifade etmektedir. Yine çoğunluğu (%48.81) aşılama durumlarında veteriner hekimlerden yardım aldıklarını belirtmiştir. Kedi sahiplerinin %36.91 tatil ve benzeri durumlarda kedilerini arkadaş-komşuya bıraktıklarını bildirmiştir (Çizelge 4. 1. 3. 4).

Çizelge 4. 1. 3. 4. Kedi ile sahibi arasındaki ilişki

Kedinize ne için zaman ayırıyorsunuz?						
	<i>Oyun İçin</i>			<i>Bakım İçin</i>		
Sıklık	84			84		
Yüzde	100			100		
Kedinizin bakımı için hangi kaynaktan yararlanıyorsunuz?						
	<i>Veteriner Hekim</i>	<i>İnternet Siteleri</i>	<i>Dergi</i>	<i>Hayvan Sahiplerinden</i>	<i>Tecrübelerim</i>	
Sıklık	48	26	4	10	37	
Yüzde	38.40	20.80	3.20	8	29.60	
Kediniz nerede barındırılıyorsunuz?						
	<i>Evde</i>	<i>Bahçede</i>		<i>Balkonda</i>		
Sıklık	64	15		5		
Yüzde	76.19	17.86		5.95		
Kedinizi tatilde nereye bırakıyorsunuz?						
	<i>Veteriner Klinikleri</i>	<i>Pet Otel</i>	<i>Arkadaş - Komşu</i>		<i>Diğer</i>	
Sıklık	17	10	31		26	
Yüzde	20.24	11.91	36.90		30.95	
Veteriner hekiminiz ile hangi sıklıkta görüşmektesiniz?						
	<i>Yılda 1</i>	<i>Yılda 2</i>	<i>Yılda 3</i>	<i>Yılda 4</i>	<i>Ayda 1</i>	<i>Ayda 1 den fazla</i>
Sıklık	24	7	8	10	26	9
Yüzde	28.57	8.34	9.52	11.91	30.95	10.71
Veteriner hekimden hangi durumlarda yardım alıyorsunuz?						
	<i>Acil Durum</i>	<i>Aşılama</i>	<i>Genel Durum Bozukluğu</i>		<i>Bilgi Almak</i>	<i>Diğer</i>
Sıklık	20	41	20		9	4
Yüzde	21.28	43.61	21.28		9.57	4.26

4. 1. 4. Kedilerin Sağlık Durumu

Kedilerin %15.85’inde deri problemleri bulunmaktadır. Kedilerde beslemenin deri problemleri üzerine etkisinin önemli ($P<0.05$) olduğu belirlenmiştir. Deri problemlerinin en fazla ev yemekleriyle beslenenlerde, en az ise yalnızca hazır kedi mamalarıyla beslenen kedilerde görüldüğü tespit edilmiştir (Çizelge 4.1.4.1).Deri problemlerinin cinsiyetle ilişkisinin önemsiz olduğu belirlenmiştir. (Çizelge 4.1.4.2).

Kedilerin %16.87’sinde ağız kokusuna rastlanıldığı belirlenmiştir.. Kedilerde beslemenin ağız kokusu üzerine etkisinin önemli ($P<0.05$) olduğu belirlenmiştir. Ağız kokusunun en fazla ev yemekleri + mama ile, en az ise yalnızca hazır mama ile beslenen kedilerde mevcut olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.1.4.3).

Hayvan sahiplerine kedilerinde karşılaştıkları problemler sorulduğunda, en fazla (%56.67) tüy dökümü, ikinci olarak %32.23 düzeyinde tırmalama problemleriyle karşılaşıldığı ifade edilmiştir. Bu problemlerin ardı sıra ise çoktan aza doğru bağıрма (%5.55), kemirme (%3.33) ve ısırma (%2.22) karşılımları çıkmaktadır (Çizelge 4. 1. 4.5).

Hareket etme isteksizliği, merdivenden inip çıkarken zorlanma ve heyecan ve hareket halinde kuru öksürük gibi semptomların bulunup bulunmadığı sorulduğunda, her üç semptom içinde cevabın hayır olma yüzdelerinin (sırasıyla %80.95, %81.93, %78.31) yüksek olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4. 1. 4. 6).

Kedilerin %64.29’unun idrar yapmakta zorlanmadığı, %89.16’sının idrarında anormal renk olmadığı ifade edilmiştir (Çizelge 4. 1. 4. 6).Kedilerde zor idrar yapmanın cinsiyet ile ilişkisinin önemli ($P<0.05$) olduğu belirlenmiştir (Tablo1.4)

Çizelge 4.1.4.1 Kedilerde deri probleminin beslenme ile ilişkisi

	Var	Yok	Önem
Ev	5	26	**
Ev + Mama	4	5	
Mama	3	36	
Toplam	12	67	

Çizelge 4.1.4.2.Kedilerde deri problemlerinin cinsiyet ile ilişkisi

	Var	Yok	Önem
Dişi	6	26	-
Erkek	7	43	
Toplam	13	69	

Çizelge 4.1.4.3.Kedilerde beslenme şeklinin ağız kokusu ile ilişkisi

	Bazen	Var	Yok	Önem
Ev	2	5	2	*
Ev + Mama	9	6	17	
Mama	13	3	23	
Toplam	24	14	42	

Çizelge4.1.4.4. Kedilerde idrarda zorlanmanın cinsiyet ile ilişkisi

	Bazen	Var	Yok	Önem
Dişi	2	4	20	*
Erkek	7	0	34	
Toplam	9	4	54	

-Önemsiz

* P<0,05

**P<0,01

Çalışma ile ilgili istatistik analizlerde SPSS 23.0 paket programı kullanılmıştır.

Çizelge 4. 1. 4. 5. Kedilerin sağlık durumu – 1

Kedinizin sağlık problemi veya kronik rahatsızlığı var mı?					
Sıklık	Evet		Hayır		
		19		65	
Yüzde	22.62		77.38		
Kedinizde herhangi bir deri problemi var mı?					
Sıklık	Evet		Hayır		
		13	69		
Yüzde	15.85		84.15		
Kedinizin hareket etme isteksizliği olur mu?					
Sıklık	Evet		Hayır		
		16	68		
Yüzde	19.05		80.95		
Kedinizde ağız kokusu var mı?					
Sıklık	Evet	Hayır	Bazen		
	14	44	25		
Yüzde	16.87	53.01	30.12		
Kediniz merdivenlerden inip-çıkarken zorlanır mı?					
Sıklık	Evet	Hayır	Bazen		
	3	68	12		
Yüzde	3.62	81.93	14.45		
Heycanlanma ve/veya hareket halinde kuru öksürüğü olur mu?					
Sıklık	Evet	Hayır	Bazen		
	8	65	10		
Yüzde	9.64	78.31	12.05		
Kedinizde karşılaştığımız sorunlar nelerdir?					
Sıklık	Tüy Dökümü	Bağırma	Kemirme	Isırma	Tırmalama
	51	5	3	2	29
Yüzde	56.67	5.55	3.33	2.22	32.23

Çizelge 4. 1. 4. 6. Kedilerin sağlık durumu -2

Kedinizin tuvalete çıkış problemi var mı?					
	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>		
<i>Sıklık</i>	11		70		
<i>Yüzde</i>	13.58		86.42		
Kediniz günde kaç kez idrar yapar?					
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3 ve daha fazla</i>	<i>Gözlemleyemiyorum</i>	
<i>Sıklık</i>	5	22	34	22	
<i>Yüzde</i>	6.02	26.51	40.96	26.51	
Kediniz idrar yaparken zorlanır mı?					
	<i>Evet</i>	<i>Hayır</i>	<i>Bazen</i>	<i>Gözlemleyemiyorum</i>	
<i>Sıklık</i>	4	54	9	17	
<i>Yüzde</i>	4.76	64.29	10.71	20.24	
Kedinizin idrarında anormal renk olur mu?					
	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>		
<i>Sıklık</i>	9		74		
<i>Yüzde</i>	10.84		89.16		
Kediniz günde kaç kez dışkılama yapar?					
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>3'den fazla</i>	<i>Gözlemleyemiyorum</i>
<i>Sıklık</i>	15	29	8	22	10
<i>Yüzde</i>	17.86	34.52	9.52	26.19	11.91

4. 1. 5. Kedi İle Bir Arada Yaşama Memnuniyet Belirlemesi

Kedi sahiplerinin kedilerinden ayrılmak zorunda kaldıklarında %69.62'sinin kedisini hayvan sever birine vermeyi düşünceği belirlenmiştir. Hiçbir kedi sahibinin kedisini sokağa bırakmayacağı ifade edilmiştir. En çok karşılaştıkları sıkıntının tüy dökülmesi (%59.50) olduğu belirtilmiştir (Çizelge 4. 1. 5. 1).

Evcil hayvanından memnun olanların (katılıyorum-%53.08) yüksek düzeyde olduğu ve yeniden aynı hayvana sahip olmak isteyenlerin (katılıyorum) %58.75 olduğu belirlenmiştir (4. 1. 5. 2)

Çizelge 4. 1. 5. 1. Kedi ile bir arada yaşama memnuniyetinin belirlenmesi -1

Kedinizden ayrılmak durumunda kalsanız, nereye vermeyi düşünürsünüz?						
	<i>Sokak</i>	<i>Barınak</i>	<i>Hayvan Sever Birine</i>		<i>Diğer</i>	
<i>Sıklık</i>	0	10	55		14	
<i>Yüzde</i>	0.00	12.66	69.62		17.72	
Kedinizde karşılaştığınız sıkıntılar nelerdir?						
	<i>Çok Tüy Döker</i>	<i>Çok Saldırgan</i>	<i>Çocukları Sevmez</i>	<i>Çevreden Şikayet Var</i>	<i>Kemiriyor</i>	<i>Diğer</i>
<i>Sıklık</i>	47	4	7	1	1	19
<i>Yüzde</i>	59.50	5.06	8.87	1.26	1.26	24.05

Çizelge 4. 1. 5. 2. Kedi ile bir arada yaşama memnuniyetinin belirlenmesi – 2

	<i>Tamamen karşıyım</i>	<i>Biraz Karşıyım</i>	<i>Fikrim Yok</i>	<i>Katlıyorum</i>	<i>Tamamen Katlıyorum</i>
Evcil Hayvanımdan memnunum.					
<i>Sıklık</i>	0	4	8	43	26
<i>Yüzde</i>	0.00	4.94	9.88	53.08	32.10
Yeniden sahip olsan aynı hayvana sahip olmak isterim.					
<i>Sıklık</i>	2	2	3	47	26
<i>Yüzde</i>	2.50	2.50	3.75	58.75	32.50
Hayvanla ilişkim mükemmeldir.					
<i>Sıklık</i>	0	6	7	31	32
<i>Yüzde</i>	0.00	7.90	9.21	40.79	42.11
Diğer benzer petlere göre hayvanımı daha iyi buluyorum.					
<i>Sıklık</i>	0	5	5	38	27
<i>Yüzde</i>	0.00	6.67	6.67	50.67	36.00

4. 2. Köpek Sahiplerinden Elde Edilen Bulgular

Çalışmada 155 köpek sahibi ile görüşme yapılmıştır. Köpek ırklarına göre sayıları, dişi ve erkek canlı ağırlıkları minimum ve maksimum olarak Çizelge 4. 2. 1 ve Çizelge 4. 2. 2'de verilmektedir.

Çizelge 4. 2. 1. Köpek ırk ve cinsiyetlerine göre canlı ağırlıkları (kg)

İrk	Cinsiyet	n	Ağırlık	
			Minimum(kg)	Maksimum(kg)
Alman Kurdu	Dişi	11	6.5	40
	Erkek	10	22	45
Beagle	Dişi	5	7	18
	Erkek	1	15	15
Boxer	Dişi	4	25	35
	Erkek	5	22	40
Cocker	Dişi	5	8	26
	Erkek	4	12	15
Doberman	Dişi	2	15	30
	Erkek	5	18	32
Golden Retriever	Dişi	12	18	35
	Erkek	9	7	35
Kangal	Dişi	1	38	38
	Erkek	10	11	45
Kaniş	Dişi	3	8	12
	Erkek	4	12	12
Pekines	Dişi	2	3	3.5
	Erkek	4	3.5	6
Pincher	Dişi	3	2	5
	Erkek	4	2.5	8
Rottwailer	Dişi	3	3.5	35
	Erkek	9	12	42

Çizelge 4. 2. 2. Köpek ırk ve cinsiyetlerine göre canlı ağırlıkları (kg)-Devamı-

İrk	Cinsiyet	n	Ağırlık	
			Minimum(kg)	Maksimum(kg)
Sharpei	Dişi	3	10	13
	Erkek	3	6	14
Sibirya Husky	Dişi	3	18	40
	Erkek	7	6.5	35
Terrier	Dişi	10	2.3	12
	Erkek	13	3	17

4. 2. 1. Köpek Sahiplerinin Sosyokültürel ve Ekonomik Özellikleri

Köpek sahiplerinin sosyokültürel ve ekonomik durumlarını belirlemek üzere sorular sorulmuştur. Hayvan sahiplerinden çoğunluğunun (%58.71) çocuk sahibi olduğu ve yine büyük kısmının (%37.42) lise mezunu olduğu belirlenmiştir. Köpek sahiplerinin %38.07'sinin apartman dairesinde oturduğu ifade edilmiştir. Kendilerini %54.19'u sosyokültürel anlamda orta seviyede tanımlamıştır (Çizelge 4. 2. 1. 1). Alınan sonuçların sıklık ve yüzdeleri Çizelge 4. 2. 1. 1' de gösterilmektedir.

Çizelge 4. 2. 1. 1. Köpek sahiplerinin sosyokültürel ve ekonomik özellikleri

Medeni Hali					
	<i>Evli</i>			<i>Bekar</i>	
<i>Sıklık</i>	94			61	
<i>Yüzde</i>	60.65			39.35	
Çocuk Durumu					
	<i>Var</i>			<i>Yok</i>	
<i>Sıklık</i>	91			64	
<i>Yüzde</i>	58.71			41.29	
Eğitim Durumu					
	<i>İlköğretim</i>	<i>Lise</i>	<i>Ön lisans</i>	<i>Lisans</i>	<i>Lisansüstü</i>
<i>Sıklık</i>	21	58	13	51	12
<i>Yüzde</i>	13.55	37.42	8.39	32.90	7.74
Aylık Geliri					
	<i>500-1500</i>		<i>1501-2500</i>		<i>2501 ve üzeri</i>
<i>Sıklık</i>	53		65		37
<i>Yüzde</i>	34.19		41.94		23.87
Oturulan Bina Türü					
	<i>Apartman</i>	<i>Site içi(Apartman)</i>	<i>Villa</i>	<i>Site içi (Villa)</i>	<i>Müstakil</i>
<i>Sıklık</i>	59	23	14	16	43
<i>Yüzde</i>	38.07	14.84	9.03	10.32	27.74
Kendilerini Sosyokültürel Tanımlamaları					
	<i>Normal</i>		<i>Orta</i>		<i>Üst</i>
<i>Sıklık</i>	48		84		23
<i>Yüzde</i>	30.97		54.19		14.84

4. 2. 2. Köpek Sahiplenmeyi Etkileyen Faktörler

Köpek sahiplerinin büyük çoğunluğunun (%55.48) hayvan sahiplenmeden önce herhangi bir araştırma yapmadığı, yine büyük çoğunluğunun hayvan seçiminde yaşı (%57.79) ve cinsiyeti (%57.52) dikkate almadığı belirlenmiştir. Köpek sahiplerinin %59.87'si hayvan seçiminde nedenlerini aile sevgisi olarak ifade etmiştir. Köpek sahiplerine hayvan seçiminde dikkat ettikleri fiziksel ve/veya davranışsal özellikler sorulduğunda ise, %58.55'i her iki özelliğe de, %23.03'ü ise hiçbir özelliğe dikkat etmediğini bildirmiştir. Fiziksel özellikleri göz önüne alan köpek sahiplerinin %59.70'inin ırkın fiziksel özelliklerine, davranışsal özellikleri göz önüne alan köpek sahiplerinin ise %29.39' sının kedilerin sevimli olmasına dikkat ettikleri belirtilmiştir (Çizelge 4. 2. 2. 1).

Köpek sahiplerinden %54.19'u daha önceden kedi veya köpek sahiplenmemiş olup, daha önceden kedi veya köpek sahiplenmiş olanların ise, %60.56'sı ise köpek sahiplenmiş olduğunu ifade etmiştir. Köpek sahiplerinin yüzdeler dilimi en büyük olarak (%28.76) köpeklerini arkadaş ve/veya komşudan aldıkları belirtilmiştir. Köpekleriyle birlikte en fazla 1-3 yıl (%40.52) birlikteliklerinin olduğu bildirilmiştir (Çizelge 4. 2. 2. 2).

Köpek sahiplenilmeyi etkileyen faktörler, Çizelge 4. 2. 2. 1 ve Çizelge 4. 2. 2. 2' de detaylı bir şekilde belirtilmektedir.

Çizelge 4. 2. 2. 1. Köpek sahiplenmeyi etkileyen faktörler – 1

Hayvanınızı seçerken herhangi bir ön araştırma yaptınız mı?						
	<i>Evet</i>			<i>Hayır</i>		
Sıklık	86			69		
Yüzde	55.48			44.52		
Köpeğinizin seçiminde cinsiyet belirleyici oldu mu?						
	<i>Evet</i>			<i>Hayır</i>		
Sıklık	65			88		
Yüzde	42.48			57.52		
Köpeğinizin seçiminde yaş belirleyici oldu mu?						
	<i>Evet</i>			<i>Hayır</i>		
Sıklık	65			89		
Yüzde	42.21			57.79		
Mevcut köpeğinizi seçme nedeniniz nedir?						
	<i>Aile Sevgisi</i>		<i>Koruma-güvenlik</i>		<i>Diğer</i>	
Sıklık	91		31		30	
Yüzde	59.87		20.40		19.73	
Köpeğinizin seçiminde hangi özelliklere dikkat ettiniz?						
	<i>Fiziksel</i>	<i>Davranış</i>	<i>Her İkisi</i>		<i>Hiçbiri</i>	
Sıklık	20	8	89		35	
Yüzde	13.16	5.26	58.55		23.03	
Köpeğinizin seçiminde hangi fiziksel özelliklere dikkat ettiniz?						
	<i>Tüy</i>	<i>Renk</i>	<i>Boyut</i>	<i>Göz rengi</i>	<i>İrkin Özellikleri</i>	
Sıklık	11	15	22	6	80	
Yüzde	8.20	11.20	16.42	4.48	59.70	
Köpeğinizin seçiminde hangi davranışsal özelliklere dikkat ettiniz?						
			<i>Dost</i>		<i>İrkin Davranışsal Özellikleri</i>	
	<i>Sakinlik</i>	<i>Oyuncu</i>	<i>Sevimli</i>	<i>Canlısı</i>	<i>Koruyucu</i>	
Sıklık	6	30	57	27	28	46
Yüzde	3.10	15.46	29.39	13.91	14.43	23.71

Çizelge 4. 2. 2. Köpek sahiplenmeyi etkileyen faktörler – 2

Daha önce kedi ve/veya köpek beslediniz mi?						
	Evet			Hayır		
Sıklık	71			84		
Yüzde	45.81			54.19		
Yukarıdaki soruya cevabınız “evet” ise hangisini beslediniz?						
	Kedi		Köpek		Kedi ve Köpek	
Sıklık	15		43		13	
Yüzde	21.13		60.56		18.31	
Köpeğinizi nereden aldınız?						
	Veteriner Kliniği	Pet shop	Barınak	Sokak	Arkadaş-Komsu	Diğer
Sıklık	36	39	11	7	44	16
Yüzde	23.53	25.49	7.19	4.58	28.76	10.46
Köpeğiniz ne kadar süredir sizinle yaşamaktadır?						
	1 yıldan az	1-3 yıl	4-6 yıl		7 ve üzeri	
Sıklık	32	62	39		20	
Yüzde	20.92	40.52	25.49		13.07	

4. 2. 3. Köpeklerin Beslenmesi

Köpek sahiplerinden %27.74’ü köpeklerinin diyetlerinde yalnızca hazır mama bulundurduklarını, %51.61’i hazır mama ve ev yemekleri, %14.20’u ise yalnızca ev yemekleri vererek köpeklerini beslediklerini bildirmiştir (Çizelge 4. 2. 3. 1).

Köpek sahiplerinin %50.00’si köpeklerinin diyetini veteriner kliniklerinden temin ettiklerini belirtmiştir. Köpek sahiplerinin büyük çoğunluğu (%52.42) köpeklerinin diyetlerini belirlerken diyetlerin yenilebilirliğini dikkate aldıklarını ifade etmiştir (Çizelge 4. 2. 3. 1).

Çizelge 4. 2. 3. 1. Köpeklerin beslenmesi – 1

Köpeğinizin diyeti nedir?					
	<i>Hazır Mama</i>	<i>Ev yemekleri</i>	<i>Hazır mama ve Ev yemekleri</i>		<i>Diğer</i>
Sıklık	43	22	80		10
Yüzde	27.74	14.20	51.61		6.45
Mevcut bu diyeti tercih nedeniniz nedir?					
	<i>Düşük Maliyet</i>	<i>Hazırlama Kolaylığı</i>	<i>Sağlık Problemi</i>	<i>Sağlıklı ve dengeli Beslenme</i>	<i>Diğer</i>
Sıklık	34	44	4	73	7
Yüzde	20.99	27.16	2.47	45.06	4.32
Köpeğinizin diyetini nereden temin ediyorsunuz?					
	<i>Pet shop</i>	<i>Veteriner Klinikleri</i>	<i>Marketler</i>		
Sıklık	26	75	49		
Yüzde	17.33	50.00	32.67		
Köpeğinize mama alırken nelere dikkat ediyorsunuz?					
	<i>Yaş</i>	<i>İrk</i>	<i>Fiyat</i>	<i>Yenilebilirlik</i>	<i>Hastalık Durumu</i>
Sıklık	18	25	17	76	9
Yüzde	12.41	17.25	11.72	52.42	6.20

Sahiplerin %52.26'sı köpekleri tarafından tüketilen diyetin hayvan tarafından ihtiyaç duyulan miktar belirlenerek hayvana sunulduğunu ifade etmiştir. Köpeklerin %48.39'u diyetini tek öğünde tüketirken, %32.90'ının tek öğünde tüketemediği belirtilmiştir. Köpek sahiplerinin çoğunluğunun (%54.84) diyetleri köpeklerine iki öğünde sundukları belirlenmiştir (Çizelge 4. 2. 3. 2).

Çizelge 4. 2. 3. 2. Köpeklerin beslenmesi – 2

Köpeğinizin ihtiyaç duyduğu diyet miktarını belirliyor musunuz?				
	<i>Evet</i>	<i>Hayır</i>		
Sıklık	81	74		
Yüzde	52.26	47.74		
Köpeğiniz günlük diyetini tek öğünde bitirir mi?				
	<i>Evet</i>	<i>Hayır</i>	<i>Arasına</i>	
Sıklık	75	51	29	
Yüzde	48.39	32.90	18.71	
Köpeğiniz öğününü çok hızlı yer mi?				
	<i>Evet</i>	<i>Hayır</i>	<i>Arasına</i>	
Sıklık	55	72	28	
Yüzde	35.48	46.45	18.07	
Verilenden fazlasını ister mi?				
	<i>Evet</i>	<i>Hayır</i>	<i>Arasına</i>	
Sıklık	46	75	34	
Yüzde	29.68	48.39	21.94	
Köpeğinize günde kaç öğün mama veriyorsunuz?				
	<i>Tek öğün</i>	<i>İki Öğün</i>	<i>Üç Öğün</i>	<i>Üç Öğünden Fazla</i>
Sıklık	27	85	33	10
Yüzde	17.42	54.84	21.29	6.45

Köpek sahiplerinin %50.32'si köpeklerine arasıra et verirken, %16.77'si hiçbir zaman et vermemektedir. Köpek sahiplerinin büyük çoğunluğu (%76.77) köpeklerine çiğ et veya yiyecek vermediklerini belirtmiştir. Yine et veren köpek sahiplerinin %59.69'u kemikli et verdiklerini ifade etmiştir. Köpeklerin önlerinde köpek sahiplerinin %96.77'si sürekli su bulundururken, %3.23'ü devamlı önlerinde su bulundurmadıklarını belirtmiştir (Çizelge 4. 2. 3. 3).

Çizelge 4. 2. 3. 3. Köpeklerin beslenmesi – 3

Köpeğinize hangi sıklıkta tavuk ve/veya sığır eti veriyorsunuz?				
	<i>Sık</i>	<i>Arasıra</i>	<i>Çok Nadir</i>	<i>Hiçbir zaman</i>
<i>Sıklık</i>	17	78	34	26
<i>Yüzde</i>	10.97	50.32	21.94	16.77
Köpeğinize çiğ et ve/veya yiyecek veriyor musunuz?				
	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>	
<i>Sıklık</i>	36		119	
<i>Yüzde</i>	23.23		76.77	
Köpeğinize tavuk ve/veya sığır etini nasıl veriyorsunuz?				
	<i>Kemiksiz</i>		<i>Kemikli</i>	
<i>Sıklık</i>	52		77	
<i>Yüzde</i>	40.31		59.69	
Köpeğinizin önünde her zaman su bulunur mu?				
	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>	
<i>Sıklık</i>	150		5	
<i>Yüzde</i>	96.77		3.23	

Köpek sahiplerinin %47.37' si köpeklerini evde barındırmakta ve köpek sahipleri bakım için kaynak olarak %36.59'u veteriner hekimlerden yararlandıklarını ifade etmektedir. Veteriner hekimle görüşme sıklığını çoğunluğu (%21.29) ayda birden fazla olarak ifade etmektedir. Yine çoğunluğu (%43.43) aşılama durumlarında veteriner hekimlerden yardım aldıklarını belirtmiştir. Köpek sahiplerinin %38.71'i tatil ve benzeri durumlarda köpeklerini arkadaş-komşuya bıraktıklarını bildirmiştir (Çizelge 4. 2. 3. 4).

Çizelge 4. 2. 3. 4. Köpek ile sahibi arasındaki ilişki

Köpeğinize ne için zaman ayırıyorsunuz?						
	Oyun			Bakım		
Sıklık	121			131		
Yüzde	48.01			51.99		
Köpeğinizin bakımı için hangi tür kaynaktan yararlanıyorsunuz?						
	Veteriner	İnternet		Hayvan		
Sıklık	Hekim	Sitesi	Dergi	Sahiplerinden	Tecrübe	
	90	56	19	32	49	
Yüzde	36.59	22.76	7.73	13	19.92	
Köpeğinizi nerede barındırıyorsunuz?						
	Evde		Bahçede		Balkonda	
Sıklık	72		67		13	
Yüzde	47.37		44.08		8.55	
Köpeğinizi tatilde nereye bırakıyorsunuz?						
	Veteriner Klinikleri		Pet Otel	Arkadaş - Komşu	Diğer	
Sıklık	34		19	60	42	
Yüzde	21.94		12.26	38.71	27.10	
Veteriner hekiminiz ile hangi sıklıkta görüşmektesiniz?						
	Yılda 1	Yılda 2	Yılda 3	Yılda 4	Ayda 1	Ayda 1 den fazla
Sıklık	25	25	23	20	29	33
Yüzde	16.13	16.13	14.84	12.90	18.71	21.29
Veteriner hekimden hangi durumda yardım alıyorsunuz?						
	Acil Durum	Aşılama	Genel Durum Bozukluğu		Bilgi Almak	Diğer
Sıklık	37	76	30		29	3
Yüzde	21.15	43.43	17.14		16.58	1.72

4. 2. 4. Köpeklerin Sağlık Durumu

Köpeklerin %16.77'sinde deri problemleri bulunmaktadır. Köpeklerde beslemenin deri problemleri üzerine etkisinin önemli ($P<0.01$) olduğu belirlenmiştir. Deri problemlerinin en fazla ev yemekleri + hazır mamayla beslenenlerde, en az ise yalnızca hazır köpek mamalarıyla beslenen köpeklerde görüldüğü tespit edilmiştir (Çizelge4.2.4.1). Köpeklerde deri problemlerinin cinsiyet ile ilişkisinin önemsiz olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.2.4.2).

Ağız kokusuna köpeklerin %17.42'sinde rastlandığı belirlenmiştir. Köpeklerde beslemenin ağız kokusu üzerine etkisinin önemli ($P<0.001$) olduğu belirlenmiştir. Ağız kokusunun en fazla ev yemekleri ve ev yemekleri + hazır mama ile, en az ise yalnızca hazır mama ile beslenen köpeklerde mevcut olduğu belirlenmiştir (Çizelge4.2.4.3).

Hayvan sahiplerine köpeklerinde karşılaştıkları problemler sorulduğunda, en fazla (%48.18) tüy dökümü, ikinci olarak %20.44 düzeyinde havlama problemleriyle karşılaştığı ifade edilmiştir. Bu problemlerin ardı sıra ise çoktan aza doğru, kemirme (%13.14), salya (7.30), ısırma (%6.56) ve tırmalama (4.38) karşılıklarına çıkmaktadır (Çizelge 4. 2. 4. 5).

Köpeklerin %5'inin idrarını yaparken zorlandığı bunun cinsiyetle bir ilişkisi olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 4.2.4.4).

Hareket etme isteksizliği, merdivenden inip çıkarken zorlanma ve heyecan ve hareket halinde kuru öksürük gibi semptomların bulunup bulunmadığı sorulduğunda, her üç semptom içinde cevabın hayır olma yüzdelerinin (sırasıyla %70.97, %81.29, %75.48) yüksek olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4. 2. 4. 5).

Çizelge4.2.4.1. Köpeklerde deri problemlerinin beslenme ile ilişkisi

	Var	Yok	Önem
Ev	9	13	*
Ev + Mama	13	67	
Mama	4	39	
Toplam	26	119	

Çizelge4.2.4.2. Köpeklerde deri problemlerinin cinsiyet ile ilişkisi

	Var	Yok	Önem
Dişi	12	55	-
Erkek	15	73	
Toplam	27	128	

Çizelge4.2.4.3. Köpeklerde ağız kokusunun beslenme ile ilişkisi

	Bazen	Var	Yok	Önem
Ev	4	13	5	**
Ev + Mama	42	13	25	
Mama	8	1	34	
Toplam	54	27	64	

Çizelge4.2.4.4. Köpeklerde idrarda zorlanmanın cinsiyet ile ilişkisi

	Bazen	Var	Yok	Önem
Dişi	5	3	50	-
Erkek	9	2	62	
Toplam	14	5	112	

-Önemsiz

* P<0,05

**P<0,01

Çalışma ile ilgili istatistik analizlerde SPSS 23.0 paket programı kullanılmıştır.

Çizelge 4. 2. 4. 5. Köpeklerin sağlık durumu – 1

Köpeğinizin Herhangi bir sağlık problemi veya kronik rahatsızlığı var mı?						
	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>			
Sıklık	26		129			
Yüzde	16.77		83.23			
Köpeğinizin herhangi bir deri problemi var mı?						
	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>			
Sıklık	26		129			
Yüzde	16.77		83.23			
Köpeğinizde hareket etme isteksizliği olur mu?						
	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>			
Sıklık	45		110			
Yüzde	29.03		70.97			
Köpeğinizde ağız kokusu var mı?						
	<i>Evet</i>	<i>Hayır</i>	<i>Bazen</i>			
Sıklık	27	72	56			
Yüzde	17.42	46.45	36.13			
Merdiven inip-çıkarken zorlanır mı?						
	<i>Evet</i>	<i>Hayır</i>	<i>Bazen</i>			
Sıklık	15	126	14			
Yüzde	9.68	81.29	9.03			
Köpeğinizde heyecan ve hareket halinde kuru öksürük olur mu?						
	<i>Evet</i>	<i>Hayır</i>	<i>Bazen</i>			
Sıklık	10	117	28			
Yüzde	6.45	75.48	18.07			
Köpeğinizle ilgili karşılaştığımız sorunlar nelerdir?						
	<i>Tüy Dökümü</i>	<i>Havlama</i>	<i>Kemirme</i>	<i>Isırma</i>	<i>Salya</i>	<i>Tırmalama</i>
Sıklık	66	28	18	9	10	6
Yüzde	48.18	20.44	13.14	6.56	7.30	4.38

Çizelge 4. 2. 4. 6. Köpeklerin sağlık durumu -2

Köpeğinizin tuvalete çıkış problemi var mı?				
Sıklık	Evet	Hayır		
	20	135		
Yüzde	12.90	87.10		
Günde kaç kez idrar yapar?				
Sıklık	1	2	3 ve daha fazla	Gözlemleyemiyorum
	8	43	65	39
Yüzde	5.16	27.74	41.94	25.16
Köpeğinizin idrarını yaparken zorlanıyor mu?				
Sıklık	Evet	Hayır	Bazen	Gözlemleyemiyorum
	5	112	14	23
Yüzde	3.25	72.72	9.09	14.94
Köpeğinizin idrarında anormal renk olur mu?				
Sıklık	Evet	Hayır		
	16	138		
Yüzde	10.39	89.61		
Günde kaç kez dışkılama yapar?				
Sıklık	1	2	3	3'den fazla
	18	56	33	48
Yüzde	11.61	36.13	21.29	30.97

Köpeklerin %72.72'sinin idrar yapmakta zorlanmadığı, %89.61'inin idrarında anormal renk olmadığı ifade edilmiştir (Çizelge 4. 2. 4. 2).

4. 2. 5. Köpek ile Bir arada Yaşama Memnuniyetinin Belirlenmesi

Köpek sahipleri, köpeklerinden ayrılmak zorunda kaldıklarında %71.81'i köpeğini hayvan sever birine vermeyi düşüneceği belirlenmiştir. Hiçbir köpek sahibinin köpeğini sokağa bırakmayacağı ifade edilmiştir. En çok karşılaştıkları sıkıntının tüy dökülmesi (%33.04) olduğu belirtilmiştir (Çizelge 4. 2. 5. 1).

Çizelge 4. 2. 5. 1. Köpek ile bir arada yaşama memnuniyetinin belirlenmesi -1

Köpeğinizden ayrılacak olsanız nereye vermeyi düşünürsünüz?							
Sıklık	Sokak	Barınak	Hayvan Sever				
			Birine		Diğer		
	0	14	107		28		
Yüzde	0.00	9.40	71.81		18.79		
Köpeğinizle ilgili olarak karşılaştığınız sıkıntılar nelerdir?							
Sıklık	Çok Tüy Döker	Çok Saldırgan	Çocukları Sevmez	Çevreden Şikayet Var	Kemiriyor	Çok salyalı	Çok havlaması
	38	7	2	14	10	12	32
Yüzde	33.04	6.09	1.8	12.17	8.6	10.40	27.9

Çizelge 4. 2. 5. 2. Köpek ile bir arada yaşama memnuniyetinin belirlenmesi – 2

	Tamamen karşıyım	Biraz Karşıyım	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Evcil Hayvanımdan memnunum.					
Sıklık	0	4	6	80	60
Yüzde	0	2.67	4.00	53.33	40.00
Yeniden sahip olsan aynı hayvana sahip olmak isterim.					
Sıklık	6	8	12	65	60
Yüzde	3.97	5.30	7.95	43.04	39.74
Hayvanla ilişkim mükemmeldir.					
Sıklık	0	3	15	71	63
Yüzde	0	1.97	9.87	46.71	41.45
Diğer benzer petlere göre hayvanımı daha iyi buluyorum.					
Sıklık	0	7	14	75	56
Yüzde	0	4.61	9.21	49.34	36.84

5. TARTIŞMA

5. 1. Kedi ve Köpek Sahiplerinin Sosyokültürel ve Ekonomik Özellikleri

Köpek sahiplerinin köpeklerine yaklaşımlarının değerlendirilmesi üzerine yapılan bir araştırmada, çalışma anketine katılan köpek sahiplerinin %44.7'si çocuk sahibi olduğu bildirilmiştir(Salgırlı ve ark. 2012). Bu çalışmada ise köpek sahiplerinin %58.71'i çocuk sahibi olduğu ifade etmiştir. Bu farklılık çalışmaların yapıldığı pilot illerin farklılığından kaynaklanmış olabilir.

Mevcut çalışmada, kedi sahiplerinin çoğunluğunun evli (%52.4) ve çocuklu (%46.43), yine benzer olarak köpek sahiplerinin de büyük çoğunluğunun evli (%60.65) ve çocuklu (%58.71) olduğu belirlenmiştir. Buna karşın, yapılan bir çalışmada (Staats ve ark. 2008) yalnız yaşayan öğrencilerin daha çok pet hayvanı sahiplendiği bildirilmiştir. Pet hayvan sahiplerinin yaşadığı ortam ve kültür değişimleri bu farklılıklara neden olabilir.

Bu çalışmada kedi ve köpek sahiplerinin sırasıyla %33.34; %37.42 lise mezunu ikinci sırada ise sırasıyla %29.76; %32.90 lisans mezunu oldukları belirlenmiştir. Selçukcan Erol ve ark. (2015) 'un çalışmalarında pet hayvan sahiplerinin %56'sının lisans mezunu olduğu bildirilmiştir. Yine Selçukcan Erol ve ark. (2015)'nın çalışmalarında pet hayvan sahiplerinin %47.2'sinin 3000 TL'den fazla aylık geliri olduğu bildirilmektedir. Selçukcan Erol ve ark. (2015) bulguları ile bu çalışma bulgularının farklı olması illerin eğitim düzeyi ve nüfus farklılıklarından kaynaklanmış olabilir.

5. 2. Kedi ve Köpek Sahiplenmeyi Etkileyen Faktörler

Bu çalışmada kedi sahiplerinin %59.52'si kedi ve /veya köpek sahiplenmemiş, kedi sahiplerinin %52.94'ü daha önceden yine kedi sahibi olduğunu bildirmiştir. Köpek sahiplerinin ise %54.19'u daha önceden kedi ve/veya köpek sahibi değilken köpek sahiplerinin %60.56'sı daha önceden köpek sahibi olduğunu bildirmiştir. Köpek sahiplerinin %45.81'i daha önceden de köpek sahiplenmiş olup, %54.19'u ilk defa köpek sahiplenmiştir. Salgırlı ve ark. (2012)'ın çalışmalarında ise, köpek sahiplerinin %47.1'i ilk

defa köpek sahibi olduğunu ifade etmiştir. Mevcut çalışmadaki pilot il olan Mersin’de ilk defa köpek sahiplenen sayısında Ankara’ya göre yüzdenin fazla olduğu görülmektedir. İl farklılığının yanı sıra, aradan geçen zamana bağlı olarak da bu durum şekillenmiş olabilir.

Mevcut çalışmada, kedi sahiplerinin büyük çoğunluğu (%69.05’i), köpek sahiplerinin de yine büyük çoğunluğu (%59.87’si) kedi veya köpek sahiplenme nedenlerini “Aile Sevgisi” olarak belirtmiştir. Yapılan bir çalışmada (Staats ve ark. 2008), çalışmaya katılan insanlar %39.9’u hayvanları yalnızlıktan kaçmak için, % 16.3’ü ise duygusal bağlılık nedeniyle sahiplendiklerini bildirmiştir. Aynı çalışmada (Staats ve ark. 2008) insanların yaşları ilerledikçe daha fazla hayvan sahibi oldukları ifade edilmiştir. Bu tespitlerin mevcut çalışmadaki bulgulardan farklı olmasına batı toplumlarında yaşlı nüfusun fazla olmasının neden olabileceği söylenebilir.

Çalışmada köpek sahiplerinin %25.49’u pet shoplardan, %23.53’ü veteriner kliniklerinden, %7.19’u barınaklardan, %4.58’i ise sokaktan köpeklerini alarak sahiplendiklerini ifade etmiştir. Yapılan bir araştırmada (Salgırlı ve ark. 2012) ise hayvan sahiplerinin %24.7’si pet shoplardan, %18.8’i veteriner hekim veya yurtdışından, %12.9’u sokaktan, %2.4’ü ise barınaklardan köpeklerini temin ettiklerini bildirmiştir. Pet shoplardan temin edilen düzeyin benzer olduğu, sokaktan sahiplenilen düzeyin ise Salgırlı ve ark. (2012)’in çalışmalarından daha düşük olduğu görülmektedir. Veteriner kliniklerinden hayvan sahiplenmenin de Salgırlı ve ark. (2012)’in çalışmalarından yüksek olduğu görülmektedir. Bu farklılık çalışmaların yapıldığı illerin farklılığından kaynaklanmış olabilir.

Kedi ve köpeklerde, genetik, hormonlar ve yaş gibi faktörlerin yanı sıra insan ve çevre de anormal davranışlara neden olabilmektedir. Kedilerde bu davranışlar çevre koşulları dikkate alınarak sağlanabilir. Köpeklerde ise, köpek sahipleri tarafından büyük ölçüde kontrol edilebilir (Şen ve Atasoy 2014). Nitekim Salgırlı ve ark. (2012) çalışmasında köpek sahiplerinin çoğunun köpek eğitimi, sosyalizasyonu ve köpeklerle doğru iletişim konularında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, bu bilgi eksikliğinin ise insan-köpek arasında sağlıklı bir ilişkinin kurulamamasına yol açtığı, köpeklerde davranış problemleri ve bozukluklarına neden olduğu ifade edilmektedir.

Kedi ve köpek sahiplerinde kedi veya köpekleriyle yaşam sürelerinin yüksek düzeyde 1-3 yıl olduğu (sırasıyla %37.81, %40.52) görülmüştür. Daha uzun süre olarak incelendiğinde ise birliktelik kedi ve köpekler için 7 yıl olarak sırasıyla %15.85 ve %13.07

olarak belirlenmiştir. Yapılan bir araştırmada (Selçukcan Erol ve ark. 2015) ise katılımcıların %47'sinin 10 yıl ve üzeri evcil hayvan besledikleri ifade edilmektedir.

5. 3. Kedi - Köpeklerin Beslenmesi ve Bazı Semptomlar Üzerine Etkisi

Kedi ve köpeklere değişik amaçlar için ve farklı formlarda yemler hazırlanmaktadır. Ticari hazır mamalar güvenilir ve kolay olmaları nedeniyle hayvan sahipleri tarafından tercih edilmektedir. Bunun yanı sıra bu ticari mamalarda katkı maddeleri ve sentetik koruyucuların kullanımında artış bazı hayvan sahiplerinin ev yapımı diyetlere yönelmesine neden olmuştur (Ergün ve ark. 2013a). Benzer olarak bu çalışmada, %10.71 ev yemekleriyle beslenen, %38.10 ticari hazır mama ve ev yemekleriyle beslenen kedilerin yanı sıra %14.19 ev yemekleri, %51.61 hazır mamamın yanı sıra ev yemekleriyle beslenen köpekler olduğu belirlenmiştir.

Ticari olan yemler gibi ev yapımı yiyeceklerde de besin madde dengesini sağlamak mümkündür. Fakat bu büyük oranda yiyeceği formüle eden veteriner hekim ya da hayvan beslemecinin bilgisine bağlıdır (Remillard ve Crane 2010). Bu çalışmada kedi sahiplerinin çoğunluğunun sağlıklı ve dengeli beslemeyi dikkate alarak (%40.97) kedilerinin beslenmesinde ticari hazır mamaları tercih ettikleri (%47.62), köpek sahiplerinin ise çoğunluğunun yine sağlıklı ve dengeli beslenmeyi dikkate alarak (%45.06) köpeklerine ticari hazır mama ve ev yemekleri verdikleri belirlenmiştir, ancak İngiltere ve Kuzey Avrupa ülkelerinde pet hayvan sahiplerinin çoğunlukla kedi, köpek diyetlerinde ticari hazır mamaları kullandıkları ifade edilmektedir (Remillard ve Crane 2010).

Genellikle kedi ve köpeklerin karnivor oldukları düşüncesi pet hayvan sahiplerine diyetlerinin tamamının et ürünlerinden oluşması gerektiğini düşündürebilmektedir. Bu durumda da diyetin protein içeriği çok yüksek olabilmektedir (Ergün ve ark. 2013a). Bu araştırmada, kedi ve köpeklerine sık sık tavuk ve/veya sığır eti verenler sırasıyla %13.09 ve 10.97 olarak belirlenmiştir.

Türkiye'de yapılan bir araştırmada (Yılmaz ve ark. 2002), 1990-2000 yıllarında kedi (%37.9) ve köpeklerde (%53.7) en yaygın olarak 0-6 aylık yaşlarda hastalıkların tespit edildiği bildirilmektedir. Aynı çalışmada (Yılmaz ve ark. 2002) kedi ve köpeklerde en çok

sindirim sistemi hastalıkları (sırasıyla %29.1; %29.5) belirlenmiştir. Deri hastalıkları köpeklerde %13.9, kedilerde %5.4 olarak tespit edilmiştir.

Deri, vücudu birçok hasardan koruyan, normal vücut ısısını ve immunoregülasyonu sağlayan, duyuusal impulslar sağlayan ve bazı besin maddeleri için rezervuar olan metabolik olarak aktif bir organdır. Kedi ve köpeklerde deri sağlığına bir çok besin maddesi etkilidir (Ergün ve ark. 2013a). Örneğin bu besin maddelerinden yağ asitlerinin eksikliğinde deri problemleri görülebilir (Scott ve ark. 1995) . Bazı besin madde yetersizlikleri ve dengesizlikleri deriye ilişkin birçok problemlere neden olabilmektedir. Ancak besin maddelerini yeterli miktarda içeren mamalarla beslenen kedi ve köpeklerde besin madde eksiklik veya fazlalık durumları pek fazla ortaya çıkmamaktadır (Ergün ve ark. 2013a). Nitekim bu araştırmada kedilerin %15.85'inde, köpeklerin ise %16.77'sinde deri problemleri bulunduğu ve beslemenin deri problemleri üzerine etkisinin önemli (kedilerde $P<0.05$, köpeklerde $P<0.01$) olduğu belirlenmiştir. Kedilerde, deri problemleri en fazla ev yemekleriyle beslenenlerde, en az ise yalnız hazır mamalarla beslenenlerde görülmüştür (Çizelge 4. 1. 4. 1). Köpeklerde ise en fazla ev yemekleri + hazır mamayla beslenenlerde, en az ise yalnızca hazır mamalarla beslenen köpeklerde olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4. 2. 4. 1). Bu çalışmada kedi ve köpeklerde görülen deri hastalıkları Yılmaz ve ark. (2002)'ın bulgularından daha yüksek belirlenmiştir. Nitekim bu farklılıklar beslenme ve diyet ilişkisinden kaynaklanmış olabilir.

Ağız sağlığı ile diyet arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle kedi ve köpek sahiplerinin hayvanlarına sundukları diyetin fiziksel özelliklerine, besin madde içeriklerine, diyetin bileşenlerine dikkat etmeleri gereklidir (Watson 1994). Nitekim mevcut çalışmada kedilerin %16.87'sinde, köpeklerin ise %17.42'sinde ağız kokusuna rastlandığı tespit edilmiş, beslemenin ağız kokusu üzerine etkisinin önemli (kedilerde $P<0.05$, köpeklerde $P<0.001$) olduğu, kedilerde en fazla ev yemekleri + mama ile, en az ise yalnızca hazır mama ile beslenenlerde (Çizelge 4. 1. 4. 1) köpeklerde ise, en fazla ev yemekleri ve ev yemekleri + hazır mama ile, en az ise yalnızca hazır mama ile beslenenlerde ağız kokusu belirlenmiştir (Çizelge 4. 2. 4. 1). Ev yemekleri bileşenlerinin değişken olması, besin madde içeriklerinin bilinmemesi, ayrıca ev yemeklerinden oluşan veya ev yemekleri içeren diyetlerin fiziksel özelliklerinin değişkenliği oral problemlere ve ağız kokusuna neden olmuş olabilir.

Araştırmada, kedi sahiplerinin % 100' ünün oyun ve bakım için zaman ayırdıkları belirlenirken, köpek sahiplerinin %48.01'inin oyun için, %51.99'unun ise bakım için zaman ayırdığı tespit edilmiştir. Appleby (2002)'in çalışmasında köpek sahiplerinin yarısından fazlasının köpeklerine oyun için zaman ayırdıkları bilgisi bu çalışmadaki bulgularla benzerlik göstermektedir.

Yapılan bu çalışmada kedi sahiplerinin kedilerinin bakımı için kaynak olarak %38.40'ının veteriner hekimlerden, %29.6'sının tecrübelerinden, %20.8'inin internet sitelerinden, %8'inin hayvan sahiplerinden ve %3.20'sinin dergilerden yararlandıkları belirlenmiştir. Köpek sahiplerinin ise köpeklerinin bakımı için kaynak olarak %36.59'sinin veteriner hekimlerden, %22.76'sının internet sitelerinden, %19.92' sinin tecrübelerinden, %13'ünün hayvan sahiplerinden ve %7.73'ünün dergilerden yararlandıkları tespit edilmiştir. Selçukcan Erol ve ark. (2015) ise çalışmalarında katılımcıların %92'sinin evcil hayvanlarının sağlığı hususunda internette arama yaptıklarını,%70.30'u bu araştırma bilgilerini faydalı bulduklarını ve %71.29'u ise bu bilgilerle tedavi uygulamasını yapmadıklarını bildirmişlerdir. Nitekim, pet hayvan sahiplerinin çoğunluğunun başvurdukları kaynak olarak veteriner hekimleri yüksek düzeyde bildirmeleri hayvanlarının bakımlarına vermiş oldukları özeni göstermektedir.

İnternet siteleri bu çalışmada kedi ve köpek sahipleri tarafından sırasıyla üçüncü ve ikinci sıralarda başvuru kaynağı olarak belirlenmiştir. Nitekim, pet hayvan sahiplerinin yaşı, cinsiyeti ve eğitim düzeyleri hayvanların bakımı ve sağlığı gibi hususlarda internet kullanımlarını da etkileyebilmektedir (Kogan ve ark. 2012). Yine yapılan bir araştırmada (Volk ve ark. 2011), pet hayvanının hastalanması ya da yaralanması durumunda hayvan sahiplerinin %39'u internete başvururken, %20'si veteriner hekime gösterdikten sonra internette de araştırma yaptığını bildirmektedir. Volk ve ark. (2011)'in çalışmaları da bu araştırmayla uyum içindedir.

5. 4. Kedi ve Köpeklerden Sahiplerinin Memnuniyeti

Canlıların belirli uyaranlara karşı verdikleri tepkilere davranış denilmektedir. Hayvanların davranışları, eğitim, acı ve ağrı gibi birçok etkenle ilişkilendirilebilir (Yiğit ve Türkmenoğlu 2010). Mevcut çalışmada hayvan sahiplerine kedilerinde karşılaştıkları

problemler sorulduğunda, %32.23 düzeyinde tırmalama, %2.22 ısırma (Çizelge 4. 1. 4. 1), köpeklerde ise %20.44 düzeyinde havlama, %6.56 ısırma ve %4.38 tırmalama problemleriyle karşılaştığı ifade edilmiştir (Çizelge 4. 2. 4. 1). Yine kedileri sahiplerinin %5.06'sı çok saldırgan, %8.87'si çocukları sevmez olarak tanımlarken (Çizelge 4. 1. 5. 1), köpeklerini sahiplerinin %6.09'u çok saldırgan, %1.8'i çocukları sevmez olarak ifade etmektedir (Çizelge 4. 2. 5. 1). Salgırlı ve ark (2012) %1.2'sinin köpek sahiplerinin elini ısırıldığını, %17.7'sinin ise eve gelen çocuklara karşı çekingen veya saldırgan davrandığını ifade etmektedir. Nitekim, çekingen veya saldırgan davrandığı ifade edilen köpeklerin birden fazla ev değiştirdiği (%83.3) belirlenmiştir (Salgırlı ve ark. 2012).

Yapılan bir araştırmada (Gündüz ve ark. 2011) ise, kedi ve köpeklerde tırmık ve ısırık açısından 0-8 yaş grubunun öncelikli olduğu bildirilmektedir. Nitekim Gündüz ve ark. (2011)'in çalışmalarında köpeklere bağlı travma olaylarının %71.6, kedilere bağlı travma olaylarının ise %28.3 olduğu, travmaya neden olan hayvanlar içinde köpeklerin çoğunlukta olduğu ve bu köpeklerden ise yaklaşık yarısının sahipli olduğu ifade edilmektedir. Yine bu sahipli köpeklerin %39.02'sinin aşılı olduğu bildirilmektedir. Bu çalışmada ise Gündüz ve ark (2011)'in çalışmalarındaki benzer olarak köpeklerin saldırganlığı kedilerinkinden daha yüksek olarak belirlenmiştir. Nitekim hayvanların bakım ve beslenmesi saldırganlık üzerine de etkili olabilmektedir (Sinmez ve Yaşar 2013).

Çalışmada “Kedi veya köpeğinizden ayrılacak olsanız nereye vermeyi düşünürsünüz?” sorusuna “hayvan sever birine” cevabı her iki katılımcı grubunda da (sırasıyla %69.62, %71.81) yüksek olmuştur. Kedi ve köpeklerde bazı davranış problemleri olmasına rağmen, kedi veya köpek ile bir arada yaşama memnuniyet belirlenmesi verilerinin sonuçlarına göre, evcil hayvanından memnun olanların yüzdesi kedi sahiplerinde %85.18, köpek sahiplerinde ise %93.33 olduğu belirlenmiştir. Kedi ve köpeklerde davranış problemleri sıklıkla gözlenebilmektedir. Bu davranış problemlerinin oluşumunda birçok sebep etken olabilmektedir. Sağaltıma başlamadan önce, olası medikal problemler elimine edilmelidir. Sağaltımda ise, feromonoterapi, farmakolojik yaklaşımlar ve sahibinin tutumunun değiştirilmesi gibi birçok seçenekten yararlanılabilmektedir (Atalay 2004).

6. SONUÇ

Sonuç olarak; şehirleşmenin hızla artması, insanların göç etmesi ve teknolojik gelişmelerin hızla büyümesiyle birlikte, kedi köpek sahiplenmenin arttığı görülmektedir. Kedi ve köpeklerin bakım ve beslenmesi, beslenmeye bağlı problemlerin önlenmesi, pet hayvanlarının sağlıklı bir yaşam sürdürebilmeleri için üzerinde önemle durulması gereken hususlardır.

Çalışmada beslemenin deri problemleri ve ağız kokusu üzerine etkilerinin anlamlı düzeyde önemli olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, çalışmada elde edilen veriler dikkate alındığında, kedi ve köpek sahiplerinde özellikle besleme bakımından gerekli bilgilendirmelerin yapılabilmesi için şartların oluşturulması gerekmektedir.

Kedi ve köpeklerin diyet içerikleri, besin madde ihtiyaçlarının karşılanması sağlıkları açısından önemlidir. Bu bağlamda kedi ve köpek sahiplerini bilinçlendirmek amacı ile;

- Hazır pet maması yapan firmalar konuyla alakalı olarak özel kliniklere afiş, broşür, kitapçık dağıtabilirler.
- Özel pet kliniklerinde veteriner hekimler hasta sahiplerini bilgilendirme amacı ile broşürler, kitapçıklar, dergiler vs dağıtabilirler.
- Üniversiteler, belediyeler ve veteriner hekimler ortak çalışmalar yaparak kedi ve köpek sahiplerini bilgilendirme hususunda konferanslar düzenleyebilirler.
- Pet hayvanları için daha sağlıklı barınma yerleri özellikle sahiplerinin gerekli durumlarda emanet edebileceği pet otel gibi yerler yapılabilir.

7. KAYNAKLAR

1. ACAC. 4th Athens Colloquium on Algorithms and Complexity, **2009**.
2. Akay M. Kedi Bakımı. Özgür Yayın Dağıtım Ltd Şti. İstanbul, **1994**.
3. Allen K, Blascovich J, Mendes B. *Cardiovascular reactivity and the presence of pets, friends and spouses. the truth about cats and dogs*. Psychosomatic medicine, **2002**, 64: 727-739.
4. Altinköprü T. Köpek Dünyası. Ders Kitapları Anonim Şirketi. İstanbul, **1993**.
5. Amstutz H., Anderson DP., Armour SJ., Jeffcott LB., Loew F., Wolf ve ark. (1998). Nutrition: small animals. In: The Merck Veterinary Manual Eighth Edition, Ed: Aiello, SE., Mays, A. Philadelphia, Pennsylvania USA. 1623-1643.
6. Anderson W. *Does petownership reduce your risk for heart disease?* Baker Medical Research Institute, Melbourne, Avustralya. Interactions, **1992**, 10: 12-13.
7. Appleby D. Ain't misbehavin': A good behaviour guide for family dogs. **2002**, Broadcast books, Great Britain.
8. Atalay Ö. Kedi ve Köpeklerin Bazı Davranış Problemleri ve Sağlık Seçenekleri. Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 1 (2): 147-153, **2014**.
9. Beitz DC, Bauer JE, Behnke KC, Dzanis DA, Fahey GC ve ark. Your Cat's Nutritional Needs. A Science Based Guide for Pet Owners. National Academies Press, **2006**.
10. Bölükbaşı, F. Fizyoloji ders kitabı. A.Ü. Basımevi. **1989** Ankara.
11. Bradshaw JWS., Goodwin, D., Legrand-Defre'tin V., Nott HMR. Food Selection by the Domestic Cat, an Obligate Carnivore. Comp. Biochem. Physiol. Vol. 114A, No. 3, pp. 205-209, **1996**.
12. Coate S., Knight B. Pet Overpopulation: An Economic Analysis. **2009**, erişim sitesi. www.brown.edu/academics. Erişim tarihi: 2016.
13. Ergün A., Muğlalı ÖH., Saçaklı P. (2013a). Köpek ve Kedi Besleme Beslenme Hastalıkları ve Klinik Besleme Gezegen Basım, Ankara.
14. Ergün A., Tuncer ŞD., Çolpan İ., Yalçın S., Yıldız G. ve ark. (2013b). Yemler Yem Hijyeni ve Teknolojisi, Pozitif Matbaacılık, Ankara.
15. Ergün A., Tuncer ŞD., Çolpan İ., Yalçın S., Yıldız G. ve ark. (2014). Hayvan Besleme ve Beslenme Hastalıkları, Pozitif Matbaacılık, Ankara.
16. Gross KL., Yamka RM., Khoo C., Friesen KG., Jewell DE. ve ark. Macronutrients. Section 1: Principles of Small Animal Clinical Nutrition. P.49. Small Animal Clinical Nutrition. Edt: Hand MS., Thatcher CD., Remillard RL., Roudebush P., Novotny BJ. 5th Ed. Mark Morris Institute. **2010**.
17. Gündüz T, Elçioğlu Ö, Balcı Y. Beş yıllık süreçte köpek ve kedi ısırlıklarının değerlendirilmesi: Eskişehir'den örnek bir çalışma. Ulus Travma Acil Cerrahi Dergi **2011**;17 (2):133-140.
18. Halpin, K.M., Sullivan, J.E., Bradfield, R., Liu, Q. (1999). By products Usage, Pet food Industry, May/June :37-40.
19. Hesselmar B, Aberg N, Aberg B, Eriksson B, Björkstén B. *Does early exposure to a cat or dog protect against later allergies developing*. Clin Exp Allergy, **1999**, 29: 611-7.
20. Jennings GL. *Animals and cardiovascular health paper presented at the 7th International Conference on human-animal interactions, animals, health and quality of life*, Cenevre, İsviçre. **1995**.
21. Karayağız Muslu G, Conk Z. Hayvan Destekli Uygulamalar ve Çocuklarda Kullanımı Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi **2011**, 4 (2), 83-88.
22. Kogan LR., Schoenfeld-Tacher R., Viera AR. The Internet and health information: differences in pet owners based on age, gender, and education. J Med Lib Assoc 100(3) July **2012**.
23. Maynard LA., Loosli JK., Hintz HF., Warner RG. (1979): Animal Nutrition, McGraw-Hill publications, New York.
24. McConnell AR, Brown CM, Shoda TM, Stayton LE, Martin CE. Friends with benefits: On the positive consequences of pet ownership. **2011**, (101) 6: 1239-1252.
25. McHarg M, Baldock C, Headey B, Robinson A. *National People and Pets Survey, a Report to the Urban Animal Management Coalition*, Sydney. **1995**.
26. McNicholas J, Gilbey A, Rennie A, Ahmedzai A, Dono JA ve ark. *Pet ownership and human health: a brief review of evidence and issues*. BMJ, **2005**, 331, 7527, 1252, 1254.
27. Miller T. (1996). Utilizing Rendered Products – Pet food. In: The Original Recyclers, ed. Franco, DA., Swanson, W. The Animal Protein Producers Industry, The Fats & Protein Research Foundation, The National Renderers Association.
28. Morris JG, Rogers QR. Arginine: An Essential Amino Acid for the Cat. J. Nutr. **1978** 108: 12, 1944-1953
29. Odabaşoğlu F, Ateş CT. Van Kedisi. Selçuk Üniversitesi Basımevi. **2000**, Konya.

30. **Ohr R.** Pet Study - 'Pet Ownership as Economic Factor' The economic significance of pet ownership in Germany University of Goettingen, Germany, November **2014**.
31. **Özen D., Gürcean S., Kaya U.** Ankara ilinde yer alan sahipli kedi ve köpek popülasyonunun belirlenmesi. *Vet Hekim Der Derg* 85(1):9-16, **2014**.
32. **Özkul T.** Türkiye’de Hayvan Destekli Terapi Uygulamalarından Örnekler. IV. National Symposium of The History of Veterinary Medicine and Professional Ethics 21-23 May **2014**.
33. **Pamuk D.** Yaşlı Bireylerin Yaşamında Evcil Hayvanların Rolü. *Mediterranean Journal of Humanities*, V/2 (2015) 297-306.
34. **Remillard RL., Crane SW.** Making Pet Foods at Home. Section 2 Pet Foods. Pp. 207. *Small Animal Clinical Nutrition*. Edt: Hand MS., Thatcher CD., Remillard RL., Roudebush P., Novotny BJ. 5th Ed. Mark Morris Institute. **2010**.
35. **Saçaklı P., Muğlalı H., Ergün A.** Kedi ve Köpeklerde Klinik Besleme. Türkiye Klinikleri Hayvan Besleme ve Beslenme Hastalıkları - Özel Konular, 1(3): 1-9, **2015**.
36. **Salırlı Y., Emre B., Beşgül K., Öztürk H., Sağmanlıgil V.** Köpek sahiplerinin köpeklerine yaklaşımlarının değerlendirilmesi üzerine bir pilot çalışma. *Ankara Üniv. Vet. Fak.Derg.* **2012**, 59: 11-15.
37. **Sarı M., Çerçi İH., Önoğ AG., Deniz S., Azman MA., Bolat D. ve ark.** Hayvan Besleme ve Beslenme Hastalıkları, Medipres, **2008** Malatya.
38. **Scott DW., Miller WH., Griffin CE.** Muller and Kirk’s Small Animal Dermatology. WB Saunders Company, 5th ed. 1995.
39. **Scott JP.** *Critical Periods in behavioral development.* *Science*, **1962**, 138, 949-958.
40. **Selçukcan Erol Ç., Koçoğlu Bakioglu FÖ., Özen Z., Kartal E., Gülseçen S.** InterPet: Evcil Hayvan Sağlığı Hakkında Bilgiye Erişim Kaynağı Olarak İnternet. Anadolu Üniversitesi, Akademik Bilişim Konferansı, AB 2015
41. **Simpson JW., Anderson RS., Markwell PJ.** Clinical nutrition of the dog and cat. Blackwell Scientific Publication, **1993**, Oxford.
42. **Sinmez ÇÇ., Yaşar A.** Sivas Folklorunda Türk Çoban Köpeği Kangal. *Zeitschrift für die Welt der Türken*. Vol. 5, No. 2 (2013).
43. **Staats S., Wallace H., Anderson T.** Reasons for Companion Animal Guardianship (Pet Ownership) from Two Populations. *Society and Animals*. **2008**, 16:279-291.
44. **Şen Y., Atasoy F.** Köpek ve kedilerde bazı anormal davranışlar. *Lalahan Hay. Araşt. Enst. Derg.* 2014, **54** (2) 91-99.
45. **Vidovic V., Stetic VV., Bratko D.** *Pet Ownership, Type of Pet and Socio-emotional Development of School Children.* *Anthrozoos*, **1999**, 12, 211-217.
46. **Volk JO., Felsted KE., Thomas JG., Siren CW.** Executive summary of the Bayer veterinary care usage study. *JAVMA*, Vol 238, No. 10, May 15, 2011. 1275-1282
47. **Watson ADJ.** Diet and periodontal disease in dogs and cats. *Australian Veterinary Journal*, 71 (10): 313-318, **1994**.
48. **Yavru N.** Ev Hayvanlarının Bakım ve Beslenmesi. Eser Matbaası. Ankara, **1983**.
49. **Yılmaz O.** Kangal Köpeği Tarihi-Tanıtımı- Yetiştirilmesi-İslahı. Pano Ofset Ltd. Şti. Ankara, **2003**.
50. **Yılmaz Z., Kennerman E., Şentürk S., Temizel M., Aytuğ N.** Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Küçük Hayvan Kliniğine Getirilen Kedi ve Köpeklerin Değerlendirilmesi (1990-2000). *Uludag Univ. J. Fac. Vet. Med.* 21 (2002) 23-31
51. **Yiğit A., Türkmenoğlu E.** Türkiye’de Pet Hayvanların Saldırgan Davranışları Üzerine Bir Değerlendirme. *Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, 16 (4): 647-649, **2010**.
52. **Zoran, DL.** The carnivore connection to nutrition in cats. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, **2002**, 221, 11, 1559-1567.

EKLER

ANKET SORULARI

A. HAYVANIN TÜRÜ VE ÖZELLİKLERİ

1. Hayvanınızın türü nedir?

- a) Köpek b) Kedi

2. Hayvanınızın ırkı nedir?

Kedi ırkları

- a) Ankara b) Chinchilla c) İran d) Melez e) Siyam f) Tekir g) Van

Köpek ırkları

- a) Alman Kurdu b) Beagle c) Boxer d) Cocker e) Doberman f) Golden Retriever g) Kangal
h) Kaniş ı) Pekines i) Pincher j) Rottweiler k) Sharpei l) Sibiryalı Husky m) Terrier

3. Hayvanınızın cinsiyeti nedir?

- a) Dişi b) Erkek

B. HAYVAN SAHİBİNİN (sosyokültürel ve ekonomik) ÖZELLİKLERİ

1. Medeni haliniz nedir?

- a) Bekâr b) Evli

2. Çocuğunuz var mı?

- a) Var b) Yok c) Belirtilmedi

3. Eğitim durumunuz nedir?

- a) İlköğretim b) Lise c) Ön lisans d) Lisans e) Lisansüstü

4. Aylık geliriniz hangi aralıktadır?

- a) 500-1500 TL b) 1501-2500 TL c) 2501 TL ve üzeri

5. Oturduğunuz binanın türü nedir?

- a) Apartman dairesi b) Site içinde apartman dairesi c) Villa
d) Site içerisinde villa e) Müstakil

6. Sosyo kültürel açıdan kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz?

- a) Normal b) Orta c) Üst

C. HAYVAN SAHİPLENMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1. Hayvanınızı seçerken herhangi bir ön araştırma yaptınız mı?
a)Evet b)Hayır
2. Hayvanınızı seçerken cinsiyet belirleyici bir faktör oldu mu?
a)Evet b)Hayır
3. Hayvanınızı seçerken yaş belirleyici bir faktör oldu mu?
a)Evet b)Hayır
4. Hayvanınızı seçmenizin nedeni nedir?
a)Kendim ya da aile üyeleri çok sevdiği ve istediği için
b)Koruma ve güvenlik için c)Diğer
5. Evcil hayvanınızı seçerken hangi özelliklerine dikkat ettiniz?
a) Fiziksel b) Davranış c) Her ikisi d) Hiç biri
6. Evcil hayvanınızı seçerken hangi fiziksel özelliklerine dikkat ettiniz?
a) Tüy b) Renk c) Boyutu d) Göz Rengi
e) Irkın fiziksel özellikleri
7. Evcil hayvanınızı seçerken hangi davranışsal özelliklere dikkat ettiniz?
a) Sakin karakterli b) Oyuncu c) Sevimli d) Dost canlısı
e) Koruyucu f) Irkın davranışsal özellikleri
8. Daha önce kedi ve/veya köpek beslediniz mi?
a) Evet b) Hayır
9. Yukarıdaki soruya cevabınız “Evet” ise hangi hayvanı beslediniz?
a) Kedi b) Köpek c) Kedi ve Köpek
10. Evcil hayvanınızı nereden aldınız?
a) Veteriner Kliniği b) Pet Shop c) Barınaktan d) Sokaktan
e) Arkadaşımdan- Komşudan f) Diğer
11. Evcil hayvanınız ne kadar süredir sizinle birlikte yaşıyor?
a) Bir yıldan az b) 1-3 yıl c) 4-6 yıl d) 7 yıl ve üzeri

D. HAYVAN SAHİBİ VE HAYVAN ARASINDAKİ İLİŞKİ

1. Hayvanınızın diyeti nelerden oluşur?

- a) Sadece Hazır Mama b) Ev Yemekleri c) Hazır Mama ve Ev yemekleri
d) Diğer

2. Bu diyeti tercih etmenizin nedenleri nelerdir? Birden çok şıkkı seçebilirsiniz.

- a) Düşük Maliyet b) Hazırlama Kolaylığı c) Sağlık problemleri
d) Sağlıklı ve Dengeli Beslenme e) Diğer

3. Hayvanınızın diyet materyallerini nereden temin ediyorsunuz?

- a) Pet shop b) Veteriner klinikleri c) Marketler

4. Hayvanınızın diyetini temin ederken aşağıdakilerden hangilerini göz önünde bulunduruyorsunuz?

- a) Yaş b) Irk c) Fiyat d) Hayvan tarafından yenilebilir olması
e) Hayvanımın hastalık durumu

5. Hayvanınızı beslerken günlük verilmesi gereken miktarları hesaplıyor musunuz?

- a)Evet b)Hayır

6. Hayvanınız diyetini tek öğünde bitirir mi?

- a)Evet b)Hayır c)Ara sıra

7. Hayvanınız öğünlerini çok hızlı yer mi?

- a)Evet b) Hayır c)Ara sıra

8. Hayvanınız her zaman verilen öğünden fazlasını ister mi?

- a)Evet b)Hayır c)Ara sıra

9. Hayvanınıza günde kaç öğün halinde mama veriyorsunuz?

- a)Tek Öğün b)İki Öğün c)Üç Öğün d)Üç Öğünden Fazla

10. Hayvanınıza hangi sıklıkta tavuk veya sığır eti vermektесiniz?

- a)Sık olarak b)Ara sıra c)Çok nadir d)Hiçbir zaman

11. Hayvanınıza çiğ et ve/veya yiyecek veriyor musunuz?

- a)Evet b)Hayır

12. Hayvanınıza tavuk ve/veya sığır etini ne şekilde vermektесiniz?

- a)Kemiksiz b)Kemikli

13. Hayvanınızın önünde her zaman su bulunur mu?

- a)Evet b)Hayır

14. Hayvanınıza ne için zaman ayırıyorsunuz?

- A)Oyun için b)Bakım için

15. Hayvanınızın bakımı ile ilgili olarak hangi tür kaynaklardan yararlanıyorsunuz?

- a)Veteriner Hekim b)İnternet Siteleri c)Dergi
d)Evcil Hayvan Sahipleri e)Edindiğim Tecrübelerim

16. Hayvanınızı nerede barındırıyorsunuz?

- a)Evde b)Bahçede c)Balkonda

17. Hayvanınızı tatile çıkarken nereye bırakıyorsunuz?

- a)Veteriner Kliniği b)Pet Oteli c)Arkadaşım-Komşum d)Diğer

18.Veteriner Hekiminiz ile hayvanınız için hangi sıklıkta görüşmektесiniz?

- a)Yılda 1 kez b) Yılda 2 kez c)Yılda 3 kez d)Yılda 4 kez
e)Ayda 1 kez f) Ayda 1 kez' den fazla

19.Veteriner Hekiminizden hangi durumlarda yardım talep etmektесiniz?

- a)Acil durumlarda b)Periyodik Aşılamlar ve Rutin Kontrollerde
c)Genel Durum Bozukluklarında d)Bilgi almak için e)Diğer

E. HAYVANIN SAĞLIK DURUMU

1. Hayvanınızın önemli bir sağlık problemi ya da kronik bir rahatsızlığı var mı?

- a)Evet b)Hayır

2. Hayvanınızda karşılaştığınız deri problemleri var mıdır?

- a)Evet b)Hayır

3. Hayvanınızda zaman zaman hareket etme isteksizliği olur mu?

- a)Evet b)Hayır

4. Hayvanınızda ağız kokusu var mı?

- a)Evet b)Hayır c)Bazen

5. Hayvanınızın merdiven inip çıkarken zorlandığı olur mu?

- a)Evet b)Hayır c)Bazen

6. Hayvanınız heyecanlandığında ya da hareket ettiğinde kuru öksürüğü olur mu?

- a)Evet b)Hayır c)Bazen

7. Hayvanınızla ilgili en çok karşılaştığınız sorunlarınız nelerdir?
a)Tüy dökümü b)Bağırma c)Kemirme d)Isırma
e)Salya f)Tırmalama
8. Hayvanınız tuvalete çıkış problemi yaşamakta mıdır?
a)Evet b)Hayır
9. Hayvanınız günde kaç kez idrar yapar?
a) Bir b)İki c) Üç ve daha fazla d)Gözlemleyemiyorum
10. Hayvanınızın idrar yaparken zorlandığı olur mu?
a)Evet b)Hayır c)Bazen d)Gözlemleyemiyorum
11. Hayvanınızın idrarında anormal bir renge rastladığınız oldu mu?
a)Evet b)Hayır
12. Hayvanınız günde kaç kez dışkılama yapar?
a) 1 b) 2 c) 3 d) 3'ten fazla e) Gözlemleyemiyorum

F. BİR ARADA YAŞAMA MEMNUNİYETİ

1. Hayvanınız ile ilgili yaşadığınız ya da yaşayacağınız bir sorunda çaresiz olarak ondan ayrılmamız gerekir ise nereye vermeyi düşünürsünüz?
a)Sokağa b)Barınağa c)Başka bir hayvan severe d)Diğer
2. Hayvanınızla ilgili karşılaştığınız sıkıntılar neler?
a)Çok havlaması b)Çok salyalı c)Çok tüy döküyor d)Çok saldırgan
e)Çocukları sevmiyor f)Çevreden sürekli şikâyet geliyor
g)Her şeyi kemiriyor h)Diğer
3. Evcil hayvanımdan memnunum.
1)Tamamen karşıyım 2)Biraz karşıyım 3)Fikrim yok
4)Katılıyorum 5)Tamamen katılıyorum
4. Eğer yeniden sahip olsam yine aynı hayvana sahip olmak isterim.
1)Tamamen karşıyım 2)Biraz karşıyım 3)Fikrim yok
4)Katılıyorum 5)Tamamen katılıyorum
5. Hayvanımla ilişkim mükemmel.
1)Tamamen karşıyım 2)Biraz karşıyım 3)Fikrim yok
4)Katılıyorum 5)Tamamen katılıyorum

6. Evcil hayvanımı diğer benzer petlere göre daha iyi buluyorum.

- 1) Tamamen karşıyım 2) Biraz karşıyım 3) Fikrim yok
4) Katılıyorum 5) Tamamen katılıyorum

ÖZGEÇMİŞ

Elazığ doğumlu olan Kübra Odabaşıoğlu, ilk, Orta ve Lise öğrenimlerini Van da tamamladı. 2001 yılında Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesine kayıt yaptırdı. 2002-2003 yılında Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesine yatay geçiş yaptı. Erasmus programı çerçevesinde 2004-2005 eğitim öğretim yılında Slovakia Veteriner Üniversitesinde eğitimini ve stajyerliğini tamamlayarak, 2006 yılında Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesinden mezun oldu. 2006 yılında Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü Hayvan Besleme ve Beslenme Hastalıkları Anabilim Dalında doktora eğitimine başladı. Özel veteriner hekim olarak pet klinisyenliği görevi yapmakta olup, evli ve bir çocuk annesidir. İngilizce bilmektedir.